

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

1898

Ny följd ❖ I årg.

Häft. 10

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR

SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

ORGAN FÖR

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET,
FÖRENINGEN FÖR VÄLGÖRENHETENS ORDNANDE
OCH FÖRENINGEN HANDARBETETS VÄNNER

REDAKTÖR: *LOTTEN DAHLGREN*

INNEHÅLL:

Några ord med anledning af en opinionsyttring.

ELLEN JOLIN: Dagboksanteckningar från en resa i Norra Afrika.

A. S.: Från 1898 års riksdag. III.

Litteratur: K. J.: Nederländsk konst. — L. E.: Hvad furan förtäljde. —

S. H.: Flickornas friluftsekar. — K. J.: Haf och fjord. — E. R.:

Modern tillklippningskonst.

EVA FRYXELL: Notiser från Läsesalongen.

Föreningsmeddelanden.

Från skilda håll.

Fredrika-Bremer-Förbundets Berättelse för år 1897.

SVECIA

Solidt, tidsenligt Lifförsäkringsbolag.
Ömsesidighetsprincip. — Svensk dödlighet.
Kvinliga agenter och inspektörer antagas.

Kontor: Regeringsgatan 3.

SVECIA

Fröken Kristine Dahls
rationella **Underkläder**
såsom Chemiletter, Bröstband, delade Kjolar m. m.

samt
Svenska Dräktreformföreningens Underkläder
i **K. M. Lundbergs Bosättningsmagasin**
och **Almedahls Fabriks Försäljningsmagasin**

7 Storkyrkobrinken 7
STOCKHOLM.

Priskuranter franco på begäran.

Från Fosterlandsstiftelsens Förlags-Expedition hafva utkommit:

Ur minnet och dagboken. Anteckningar från åren 1848—1897 af Pastor **B. Wadström**. Första häftet med 48 porträtt och illustrationer. Häft. 1 kr. Arbetet utkommer i 4 häften under 1898.

»När en gång den kyrkliga inre missionens historia skall skrivas, utgör detta arbete härför ett material af allra yppersta beskaffenhet.

Vi rekommendera boken såsom den förträffligaste lektyr för gammal och ung.»
N. St. P.

»Det är med verkligt nöje och uppbyggelse vi läst det föreliggande häftet, där älskliga bilder å det religiösa området för svunna tider frammanas i ett enkelt men kraftigt språk, som man är van att höra af den gamle evangelieveteranen, Pastor Wadström.

Hvilken väsentlig skillnad är det ej på den behållning man får, då det är verkligsbilder som skildras, än efter diktade, om ock i bästa mening framställda bilder. Med längtan motse vi de följande häftena.
W. A.

Den heliga historien af **Alfr. Edersheim**. Teol. och Fil. Dr. Andra delen. Häft. 1: 50.

Hela verket utkommer under nästkommande år i tillsammans 7 delar, hvaraf subskribenter erhålla den 7:de delen gratis.

»Utan tvekan beteckna vi detta arbete vara en af de bästa vinster vår teologiska litteratur under senare tiden gjort.»
Vårt Land.

»Ett af de yppersta bokåstster, som de senare årens litterära marknad haft att bringa.»
B. W.

Ungdomstiden — Herrens tid. En bok för ynglingar af **G. Weitbrecht**, Prof. i Stuttgart. Häft. 2: 50, kart. 3 kr., klomb. 3: 50.

I vår tid, då så många frestelser och faror locka och bjuda ungdomen att njuta af tomma och innehållslösa fröjder, är det af stor betydelse, om där finnes en hjälpsam och räddande hand, redo att i hvarje lifvets förhållande stå ungdomen till tjänst. En sådan hand, en sådan hjälp vill föreliggande arbete vara.

Det ingår på snart sagdt ungdomslifvets alla vägar och förhållanden, såsom kallelsen i lifvet, söndagens användande, nöjen, vänskap, familjelif etc. I sista kapitlet framhåller förf. önskvärdheten af att det ungdomliga ej måtte försvinna utan räcka hela lifvet igenom, tills vi en gång stå däruppe i höjden, där ingen ålderdom finnes utan evig ungdom.

Nu

är rätta tiden att börja med de af hrr läkare mycket förordade

D:r Lahmanns

Reform-Bomullsunderkläder

för Herrar, Damer och Barn.

➔ *Priskuranter och kvalitetsprover sändas på begäran.*

Se Helsovännens Flygskrifter N:o 25:

»Våra underkläder.»

S. Berendt J:or & C:o

24 Drottninggatan 24.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper, och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning (*Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4*),

som under garanti af Stockholms Enskilda Bank åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å in-teckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att in-teckningarne blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad in-teckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter Stockholms Enskilda Bank därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

I

Stockholms Internationella Lärarinnehem

26 Kungsgatan 26

kunna lärarinnor och med dem likställda erhålla inackordering under Juni, Juli och Augusti för längre eller kortare tid.

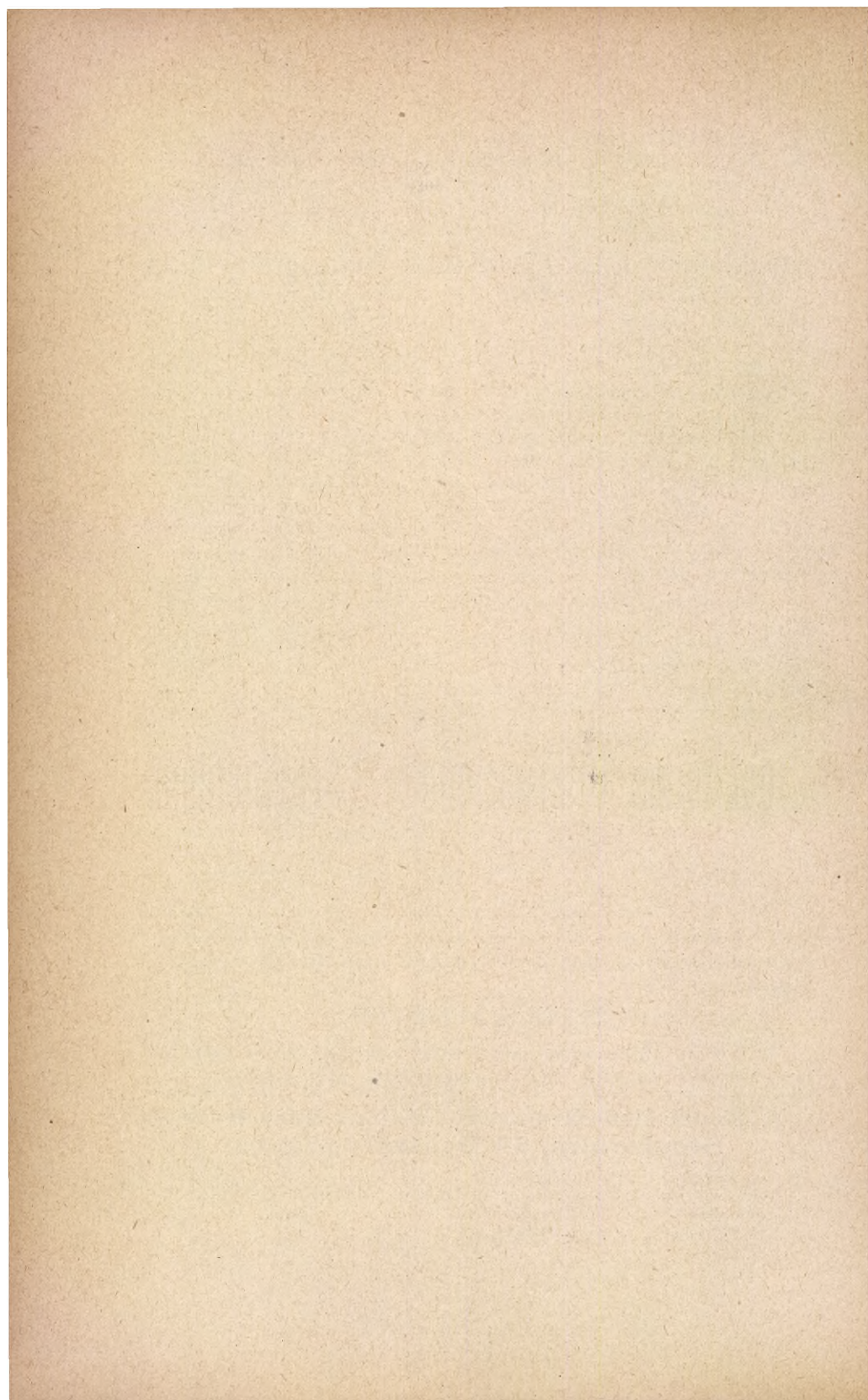
Å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå 54 Drottninggatan mottagas anmälningar till inträde i Förbundets

Sjukkassa.

Äfven personer, som icke äro medlemmar af Förbundet, kunna blifva delegare i densamma.

Å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, Stockholm, 54 Drottninggatan,

finnas anmälda kvinnliga arbetssökande såsom: lektionsgifvare i olika ämnen, svenska och utländska lärarinnor för hem och skolor, kontors- och skrif-biträden, bonner, husföreståndarinnor, sällskap och biträden i hem, föreläserskor, gymnaster, sjuksköterskor m. fl.

Några ord med anledning af en opinionsyttring.

Den på en gång så glada och stämmingsfulla Ibsenfesten den 16 april har fått ett efterspel, hvori man kan säga att hela vårt bildade samhälle tagit en intresserad del. De ord, som där uttalades, och hvilka, in extenso återgifna af den dagliga pressen, sedan flugit land och rike kring, ha väckt en uppmärksamhet långt utöfver hvad som brukar vara fallet med festtal, ja kastat en brand i sinnena, nogsam visande i hvilken grad det uttalade berört just de känsligaste strängarna i samtidens tankelif. De ord, som här åsyftas, äro de som vid festen ägnades doktor Ibsen i de svenska kvinnornas namn af fröken Ellen Key.

I det korta referat öfver festen, som förekom i Dagnys förra häfte, inlade vi en bestämd gensaga mot samhörigheten mellan det stora flertalets af svenska kvinnors och fröken Keys uppfattning af de lifsfrågor, som i talet berörts. Några kommentarier öfver talets innehåll ingingo vi ej uti. Vi voro nämligen fullt medvetna om, att, beröfvadt den frasens skyddande förklädnad, hvori fröken Key ofta insveper sina teorier, skulle det som yttrats erbjuda anknytningspunkter med en hel ny tidsriktning och således tåla vid en långt grundligare utredning än som kunde ske i ett flyktigt festreferat. Det var således ej så mycket mot några falskt skorrande ord i ett festtal, vi önskat opponera oss, som mot de ohållbara läror, hvilka, importerade från vårt tyska grannland, i fröken Key vunnit en så vältalig eftersägerska.

Det uppseendväckande talet har emellertid gifvit anledning till en nästan enastående opinionsyttring i form af en offentlig protest, undertecknad af en stor mängd kvinnor ur skilda läger i och utom vår hufvudstad. En del namnunderskrifter tala här otvifvelaktigt sitt bestämda, betydelsefulla språk, representerande, som de göra, upplysta mödrar, uppfostrarinnor och andra tänkande kvinnor, hvilkas åsikter böra väga tungt i den allmänna meningen. Men då den skefva uppfattningen möjligen gör sig gällande, att det att

icke underteckna en protest är liktydigt med ett understrykande af den motsatta meningen, känna vi oss uppfordrade att här än en gång, och något utförligare, precisera vår ståndpunkt. Vi våga tro, att vi äfven ange en hel del *icke* namngifna tänkande svenska kvinnors ställning till de frågor, kring hvilka i dessa dagar meningarna så häftigt brutit sig — frågor, hvilka ej endast härröra från det omtalade festtalet, utan i lika hög grad från fröken Keys senaste författareverksamhet.

Sedan några år tillbaka ha de strömningar, som leda sitt ursprung ur Nietzsches öfvermännisko-teori och Laura Marholms kvinno-psykologiska studier, i vårt land haft en inflytelserik målsman i fröken Key. Med stor värtalighet har hon i så väl tal som skrift förfäktat läror, hvilka — genom det skimmer af skönhet och idealism, hvarmed en högt uppdrifven förtalång vet att smycka sina satsar — varit ägnade att slå an främst på en okritisk och lättantändlig ungdom. Dessa teorier väckte särskildt uppseende, då hon tillämpade dem på en praktiskt-social fråga: kvinnofrågan. De lösligt utkastade samt i många afseenden föga värdiga anfallen mot den rörelse, i spetsen för hvilken stått så många af vårt lands ädlaste personligheter, väckte, något som ännu torde lefva i friskt minne hos en hvar, en storm af opposition. Att äfven vi med kraft och bestämdhet uttalade oss i ämnet, behöfver väl ej för denna tidskrifts läsare närmare påpekas.

I sitt senaste uppträdande har fröken Key häfdat åsikter, hvilka i sina längst gående konsekvenser kunna innebära ett kullkastande af de etiska och religiösa lagar, som hittills ansetts vara bestämmande för såväl individens som samfundets lif. Att så vidtgående teorier framställts så som vore de yttringar af den svenska kvinnans tänkesätt, har väckt en berättigad harm. För dem som följt fröken Keys författarskap under de sista åren, som studerat de med omtvistad klarhet i broschyrer, tidskrifter och festpublikationer skisserade bilderna af framtidens samhällsideal, för dem torde fröken Keys uppträdande vid Ibsenfesten ej verkat som en öfverraskning. Hvad man dock ej hade väntat af en talarinna, hvilken lik fröken Key så ofta betonat, att det är i ensamhetskänslan hon finner sin stolthet och sin styrka, var, att hon skulle låta sin egen subjektiva lifsåskådning gälla som ett uttryck för sina landsmaninnors tankar och känslor.

Utan att tillmäta de nya samhällsförbättrarna en allt för stor betydelse, finnes det likväl tillräckligt i deras läror, mot hvilket

det gäller att kraftigt sätta sig till motvärn. Främst gäller detta den ensidigt och allt för långt drifna själfhäfvelsesteori, som tyvärr äger resonansbotten i vår inneboende egoism och som lätt utmynnar uti en frihet utan all »skrämmande skuld känsla». Personlighetens själfhäfvelse är den dunkla trosformel, som sättes i stället för de föråldrade begreppen: plikt och ansvarskänsla. Hvarthän de teorierna kunna leda, drifna till sin spets, behöfves ingen djup inblick i människonaturen för att förutse.

* * *

Med ofvanstående ha vi, så vidt det med några få ord låter sig framställas, sökt klargöra vår hållning i den strid om idéer, som i dessa dagar upprört vårt samhälle, en strid i hvilken ingen tänkande människa kan eller får förblifva neutral. Men utom de rent ideella spörsmål, hvilka det här närmast gäller, ställer sig för oss ännu ett af genomgripande lifsintresse. Vi mena det spörsmål, som rör sig om kvinnans mänskliga och sociala ställning.

Och det låter sig tyvärr ej bortresonneras, att hvarje reformsträfvande i den här åsyftade andan, långt ifrån att verka frigörande, än ytterligare för oss kvinnor kommer att stänga möjligheterna att med seger afgå i kampen för tillvaron. För en blott och bar känslöshet, med själfvets och personlighetens frigörelse som sin högsta lag, har samhället intet bruk. Vi ha redan sett tecken, som tyda på, att de vapen, som utslungats ur kvinnornas egen midt, användts för att söka tränga oss från de svårtagliga positioner, som vi under de sista årtiondenas ojämna strid mot fördom och sedvänja lyckats tillvinna oss.

Den reaktionära strömning, som vill utbyta den sunda, handlingskraftiga, arbetsglada personlighet, som den moderna kvinnörelsen skapat, mot en ur en dékadanslitteratur framsprungnen och efter ett missriktadt skönhetsideal formad kvinnotyp — den strömningen gäller det för oss kvinnor att kraftigt protestera emot.

Dagboksanteckningar från en resa i Norra Afrika.

I.

Oran.

Det är endast några osammanhängande ögonblicksbilder, några blad lösryckta ur skissboken, som jag denna gång vågar lägga fram för Dagnys läsekrets. Att göra en fullständig skildring af vårt uppehåll i Algeriet och Tunis skulle taga för mycket utrymme och sätta läsarens tålmod på för hårdt prof. Alltså vågar jag bedja eder följa mig ombord på den lilla spanska ångjakt, som förde oss öfver Medelhafvet till en för oss ännu okänd och ny världsdel — bedja eder taga del af mitt första intryck af Afrika.

Vi hade haft stor svårighet att få tag på något kommunikationsmedel från södra Spanien öfver till Oran. De ångbåtar — både franska och tyska -- som förr skött turerna mellan Malaga och Oran, hade upphört till följd af bristande persontrafik. Något sådant som en kommunikationstabell finns ej i Spanien, och öfverhufvudtaget kunde just ingen gifva bestämda upplysningar — men slutligen hamnade vi dock i den lilla staden Almeria, därifrån regelbundna ångbåtsförbindelser med Oran uppehölls.

Det var ej så alldeles utan ängslan vi stego ombord på en liten ångbåt, stor som en vanlig lustjakt, i sällskap med idel spanskt bondfolk med långa knifvar vid bältet och zigenare med misstänkt utseende, med en råbarkad ohöflig sjöbuss till kapten, och med endast hälften af båtens enda passagerarehytt till vårt förfogande. Efter en flyktig blick in i detta lilla hål med förskämd luft och två alnars långa britser beslötö vi genast att sitta uppe hela den lyckligtvis lugna natten. På däck fanns ej en enda sittplats bland oljefat och packlårar, och natten var också litet kylig — det var den 23 december. Därföre sutto vi hopkrupna i mathytten på en smal träbänk i det matta skenet af en osande fotogenlampa, ömsom åskådande hur kaptenen och styrmannen intogo sina måltider, serverade af en barfota kökspojke i trasiga oljiga kläder, ömsom med en viss oro seende hur kackerlackor och andra kryp kommo fram ur sina gömslen för att börja en glad kapplöpning ikring oss på kajutans väggar.

Men allt har en öfvergång, så också vår föga behagliga öfverfart. Det börjar dagas efter en mulen beckmörk natt, molnen lätta, solen

bryter fram och belyser med sina första strålar en kust med djärfva vilda bergsformationer. Snart löpa vi in i Orans pittoreska hamn. Till höger skjuter en nästan lodrät bergspets upp, krönt af ett kapell, en vallfartsort för den katolska befolkningen. Midt framför oss klättrar staden upp på djärfva terrasser, till vänster ligga fästningsverk högt öfver våra hufvuden. De äro belysta af morgonrodnaden, under det att hamnen ännu ligger i dimmiga kalla toner. Men se, hvilka äro väl dessa människor, som röra sig på stranden? dessa ståtliga bemantlade figurer, så olika alla de sjäare, som kanta kajerna i europeiska hamnar? Ack jo, det är ju araber, hjältarna i Alhambras sagovärld! Hela österlandet kommer oss med ens till mötes, trots moderna hamnanläggningar och andra bevis på europeisk civilisation. En trettonkvarters karl, turbanbeprydd och insvept i randig burnus, lösgör sig ur flocken; — med befallande hållning stiger han ned i en liten julle och låter ro sig fram till vår båt, där vi fortfarande kvarhållas, tills vi gått igenom nödiga ceremonier med passvisning och tullvisitation — strängare än vanligt, ty man är nog van vid att vår båt för öfver misstänkta emigranter, angelägna att lämna Europa bakom sig.

Emellertid kommer vår arab ombord — vid närmare betraktande är han tydligen af mulattblod — men icke dess mindre för han sig med en hållning, som kommer oss att tänka på en Othello, och då vi se hans värdiga rörelser med de ringprydda händerna, tro vi honom minst vara en sheik. Hur öfverraskade bli vi ej, då han kommer fram till oss och på bruten franska frågar, om han får taga hand om vårt bagage — nästan generad undrar jag om *han* kan vilja nedlåta sig att åtaga sig något sådant — ja, resultatet blef, att vi fingo betala honom ungefär dubbelt så mycket som en annan bärare — fast han lassade våra saker på andra mindre breda skuldror och själf inskränkte sig till att kommendera. — Men det var detsamma, han hade i alla fall med sin imponerande figur som staffage bidragit att gifva oss ett intryck af att vi kommit in i en helt ny värld, där landskap, byggnader, människor — allt bär en ny typ — något underbart, sagolikt, gammaltestamentligt.

Det var själfva julaftonen! Men huru kunna göra sig reda därför? I Spanien hade träden börjat fälla sina löf — med undantag af palmer, eucalyptus, järnek och alla de andra många arter, som stå gröna året om. Termometern hade sjunkit till 10—12 grader — men här slår en torr varm luft emot

oss, och vid middagstiden hafva vi 25 grader varmt. Alla träd stå just nu i sin saftigaste grönska, rosorna blomma och otaliga andra buskväxter — hittills för oss okända — prunka med granna blommor, hafvet djupt under våra fötter ligger stilla som en ljusblå matta, inväfd med silfverglitter. Vi bo i ett stort luftigt första klassens hotell, beläget på stadens högsta platå, därifrån man har en härlig utsikt öfver Medelhafvet och dess kuster.

Hvilken underlig julafton, fjärran från alla de våra och fjärran från allt som därhemma karakteriserar vår midvintersfest!

Sedan vi efter den besvärliga natten ombord hvilat ut en stund i sköna breda franska sängar — sedan fyra månader tillbaka ha vi ej legat så godt — de spanska ullmadrasserna påminte närmast om potatissäckar fast med mycket mera lif i sig — få vi till vägvisare en ung arab af hotellets folk, Stambuli, med stora milda ögon, och så bär det af ut på upptäcktsfärd i okända regioner — in i arabkvarteren. I Oran, liksom öfverallt i Algeriet, finns en bestämd gräns mellan européernas och arabernas område. Den europeiska delen liknar hvarje annan fransk provinsstad — naturligtvis utan alla historiska minnesmärken. Den arabiska staden åter är det, som väcker vårt intresse, då den ännu alltjämt är oberörd af västerländsk kultur. Orans arabkvarter voro visserligen mindre pittoreska än alla de, vi sedan kommo att se, husen, som åt gatorna blott bestå af låga hvitmenade murar utan fönster, buro intet spår af, att deras invånare stammade från det konstälskande folk, som en gång byggt Alhambras slott och Cordovas moské — men icke dess mindre var vårt första intryck af arabiskt folklif oförgätligt.

Hvilket myller af barn med svarta ögon och burrigt hår, klädda i färgrika draperier, kvinnor inhöljda från hjässan till fotabjället i sina hvita slöjor — haicken — som endast visar pannan och de mandelformade ögonen med de hopmålade ögonbrynen — män, draperade i sina vida burnuser, sittande med korslagda ben på halmmattan framför kaféet rökande eller spelande schack!

Då vi önskade få se en arabisk interiör, förde oss Stambuli in till en familj, hans släktingar, där damerna i huset som bäst tycktes taga emot visiter. Rundt kring en gård lågo små låga rum — tjänande till sofrum, kök o. s. v. — och i ett af dessa knappt tre meter i fyrkant låg en gammal negress — som tycktes vara familjens öfverhufvud — sjuk. Hon led af någon sorts ögonsjukdom, och husets öfriga kvinnor tycktes vilja roa henne med sitt prat.

Vi slogo oss på inbjudan ned bland de andra, med hvilka vi ej kunde meddela oss på annat sätt än genom att skaka hand samt beundrande röra vid deras många silfverarmband och örringar. En rätt vacker kvinna klädd i finare slöjor och med en liten söt två-års flicka — med af henna rödfärgadt hår och naglar — i sitt knä, var på visit, och vi sågo med undran på hennes tatuerade armar, som från handen till armbågen voro tecknade i ett mönster närmast liknande en knuten halfvante, sådana som våra mormödrar begagnade.

Man kokade, trots våra protester, kaffe åt oss — detta tjocka, söta, arabiska kaffe, som vi snart lärde oss tycka om — och då vi frågade Stambuli, om vi fingo betala det, svarade han oss med stolt värdighet: »De äro mina vänner och hafva ej gjort det för betalning.» Den gamla negressen tycktes lida af svår värk i sina ögon, men Stambuli försäkrade, att hon blifvit mycket bättre, sedan man med mycken kostnad efterskickat en inhemsk läkare långt inifrån landet, hvilken gifvit henne en trasa — öfver hvilken han läst några besvärjelser — att därmed torka sina ögon. Hon höll troget den lilla svarta trasan i handen — och kanske hjälpte den med tillsats af en fast tro.

Vår ledsagare förde oss sedan till ett bad för kvinnor, där han naturligtvis stannade utanför, under det vi stego in. Vi sågo senare andra bad, utrustade med mera lyx — detta såg just ej inbjudande ut — men frestande för en målares pensel var likväl effekten af de unga flickornas smärta hvita kroppar otydligt aftecknande sig i den täta imman af vattenångorna, däri baderskorna — alltid kolsvarta negresser i blåa skynten — rörde sig mera lika onda andar än människor.

Hvilket kacklande af barnaröster från det där lilla huset, interfolieradt med en manlig stämmas djupare tonfall allt emellanåt! «Titta in!» säger vår vän Stambuli. Ett trettiotal små pysar sitta på golfvets matta läsande ur Koran efter lancaster-metod — de trettio paren små skor och tofflor stå uppradade framför dem, och midt i kretsen läraren med den oundvikliga rottingen i hand. De små rödmössade hufvudena vrida sig nyfiket mot oss — och hvarför skulle de vara mindre nyfikna än vi? — men läraren är tydligen ej belåten därmed, utan utdelar några små påminnelser med rottingen här och där, hvarför vi skyndsamt åter draga oss tillbaka, för att ej bli orsak till mera hårdhändta tillrättavisningar.

Återkomna till de franska kvarteren mötte vi en myllrande folkström, som på julaftonen roar sig med att defilera förbi utställ-

ningarna i bodfönstren, där allt möjligt billigt och smaklöst kram förekommer, lockande till inköp af nyårsgåfvor.

De infödingar, som vi nyss lämnat bakom oss, voro fattigt, halfbarbariskt folk lefvande i smuts och okunnighet — men ändå — med hur mycket större värdighet buro de ej sina trasiga mantlar och slöjor, hur mycket bättre togo de sig icke ut än dessa inflyttade européer med simpla typer, dessa damer klädda i outrerade pariser-moder, med hattar lysande i regnbågens alla färger, snörda och pudrade!

Äro araberna verkligen en ras dömd att dö ut? finnes ingen framtid mera för dem? frågar man sig ovillkorligen med vemodigt intresse vid denna jämförelse.

På väg till Biskra.

I slutet af februari äro vi på väg till Biskra — en oas i Sahara, som på de sista åren lockat främlingar till sig på grund af sin för bröstsjuka hälsobringande luft. Det är två dagsresor dit på järnväg från Alger. I natt hafva vi legat öfver i ett primitivt litet hotell vid en station midt i ödemarken. I går foro vi genom Atlas' vilda berglandskap med snöhöljda toppar och djupa raviner, som påminna om Schweitz, ehuru landskapet är långt mera ödsligt — i dag befinna vi oss i en ofruktbar lågländt trakt, där endast några få hus i stationens närmaste grannskap och knappt ett enda träd står att upptäcka. Midt emot oss på en backslutning stå några kabyltält — vi ha tid på oss före tågets afgang och företaga en upptäcktspromenad ditöfver. Kabyllerna — en helt annan ras än araberna, hvilken af många anses vara landets ursprungliga innevänare, härstammande från fenicierna — de äro till stor del bofasta åkerbrukare, men längre inåt landet, där naturen är mera vattenfattig och karg, lefva de som nomader och flytta sina af kamelhårsfilar täckta tält och sina magra hjordar från trakt till trakt. Det är ett arbetsamt och kraftfullt släkte, där kvinnan lämnas litet mera frihet än hos araberna — d. v. s. hon får gå obeslöjad, men för öfrigt läggas nog de tyngsta bördorna på hennes axlar. Vi sträfva uppför backen till tälten — 5—6 stycken i en klunga — men mötas på långt håll af ett par argisinta kabyllhundar — tältens trogna vaktare — och de skälla så ilsket och gå så aggressivt tillväga, att vi just ännu vända om, då en ung kabyll kommer ut, tystar hundarna och går emot oss, skakar våra händer samt önskar oss med sitt knappa franska ordförråd välkomna.

Vi uttala vår önskan att få se hans bostad, och vänligt visar han oss det inre af de låga tälten, där man med knapp nöd kan stå upprätt. Väggarna äro hopsmetade af stenar och lera, stänger äro lagda i kors däröfver, hvilande på de låga murarna, men höjande sig något åt midten, och det hela täckes af de bruna kamelhårsfiltarna. En eldstad är anordnad af några stenar i tältets midt, röken får söka sig ut genom dörröppningen, då man har något att koka — bohaget utgöres blott af några halmattor att ligga på och några lerkrukor. Men den unga kabyllustrun är — trots denna torftighet — klädd med en viss prydlighet, hennes röda dräkt, som består af två skynken, hopfästa öfver axlarna med stora silfvernålar, faller i plastiska veck ned till fotleden, hon bär stora silfverringar med granna stenar i öronen, på hufvudet en sorts turban, virad af en randig duk. Det är rensopadt på marken där inne, och barnen se ut som om de blifvit tvättade, trots att det är ondt om vatten. Med undantag af kvinnans prydnader, hvilka representera familjens alla sparpenningar, råder den största fattigdom i detta liksom i de andra tälten. Vi tacka för det välvilliga mottagandet, och då vi gå, vill jag lägga några silfvermynt i mannens hand — men med värdig hållning skakar han på hufvudet — »inga pengar, jag tog emot er som vänner!» — och det är med största möda, jag lyckas få ge något åt barnen kring oss. Det är uppfriskande att finna en sådan oberoende stolthet, en sådan halft omedveten känsla af människovärdet, midt bland dessa de torftigaste lifsvillkor man gärna kan tänka sig.

Hvilka underliga fantastiska landskap rulla ej upp sig för oss under vår fortsatta resa! Vegetationen försvinner mer och mer, men landskapets konturer antaga allt mer imponerande former. Här utbreder sig plötsligt för våra ögon en vid vattenspegel, kransad af spetsiga berg. Det är en saltsjö, omgifven af ett bredt hvitt bälte likt nyfallen snö, men bestående af kristalliseradt salt, som gnistrar i solstrålarna. Likt stora exotiska blommor stå de skära flamingos på sina röda ben i långa rader i det ganska grunda vattnet, så orörliga, att man skulle tro dem utan lif, om ej en hvissling af lokomotivet fått dem att höja sig på sina långa spetsiga vingar och i stora flockar draga öfver till motsatta stranden. Allt vidare rusar tåget fram mellan fullkomligt kala berg, som, då solen sticker fram mellan molnen, antaga rosenröda skiftningar med klarblå skuggor. Plötsligt tycks vägen stängd af en hög klippmassa. Men komma närmare se vi en klipp-port af storartade proportioner öppna sig i berget. Det är El Kantara, öknens port, bildad af en

smal ravin, där en yppig palmskog utbreder sig utmed en stenfylld flodbädd. Solen bryter fram och förgyller de lodräta klipporna, som likt guldröda jättetorn resa sig på ömse sidor om klyftan under det palmerna bilda en blågrön massa vid dess fot — och nu äro vi inne i Sahara.

Ännu stänges dock horisonten af underligt formade berg-åsar, hvars toppar tyckas afhuggna efter lineal, så vågräta äro dess kammar. Den liflösa naturen kring oss påminner starkt om ett månlandskap. Som stelnade jättevågor ligga bergen bakom hvarandra, under det att vågdalarna äro fyllda af hvitglänsande ökensand, där den ljusa ytan endast sällan brytes af en knippa blågrönt starrgräs. Men himlen mörknar, hotande molnmassor, glänsande i kopparrött och med blygråa skuggor, vältra sig fram öfver bergkammarna och gömma den ena efter den andra i sina täta slöjor, blixtar korsa rymden i alla riktningar, blåsten rör upp moln af sand. Jag skall aldrig glömma detta imponerande hemska skådespel — det var, som rullade vi in i mörka maktens dystra rike, som hade vi för alltid sagt farväl åt människor och organiskt lif — härresande historier om karavaner, begrafna under sanden vid samums framfart döko upp för mitt minne — sand och regn piskade tågets sidor, men det gick oförstördt fram genom oväder och mörker. — Ännu en stund af ängslig ovisshet — och vi rulla in på Biskras station, upplyst af — elektriska bågglampor. Förtrollningen är bruten, naturkrafterna äro kvästa af människoandan, civilisationen frir sin triumf midt i Saharas omätliga öken.

Ellen Jolin.

Från 1898 års riksdag.

III.

Vi gå nu att först meddela resultatet af de af oss förut omnämnda motioner, hvilka, då vår sista artikel utkom, ännu ej blifvit behandlade i kamrarna, för att sedan öfvergå till det för den svenska kvinnan viktigaste af årets lagförslag, nämligen det om äkta makars egendomsförhållanden.

Statsutskottet hade enhälligt tillstyrkt Kungl. M:ts proposition om *höjande af bidraget till folkskolelärarnas pensionering* från 357,873 kr. till 502,873 kr. Förslaget antogs af båda kamrarna.

Herr *Thylanders* i Andra kammaren framlagda motion, att lärare och lärarinnor vid småskolor äfvensom biträdande lärare och lärarinnor vid folkskolor skulle under vissa vilkor erhålla samma löneförmåner som examinerade lärare och lärarinnor, afstyrktes af sammansatta stats- och lagutskottet och afslogs af båda kamrarna.

Med anledning af Herr *Zakrissons* i Andra kammaren väckta motion beslöto båda kamrarna att aflåta en skrivelse till K. M:t med begäran om utredning, under hvilka förhållanden ett årligt ålderdomsunderstöd kunde beredas vissa f. d. lärare och lärarinnor vid småskolor.

Med anledning af dels K. M:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om förändrade aflöningsbestämmelser för folkskolelärare och lärarinnor, dels i ämnet väckta motioner hemställde sammansatta stats- och lagutskottet att *ordinarie examinerade folkskolelärare och lärarinna måtte i lön åtnjuta minst 600 kronor samt två ålderstillägg å 100 kronor hvardera, det ena efter 5 och det andra efter 10 års oförvillig tjänstgöring.* Förslaget antogs utan diskussion af båda kamrarna.

Herr *Nyström* hade i Första kammaren, Herr *Wallin* m. fl. i Andra framlagt förslag om skrivelse till K. M:t med begäran om utredning och förslag i fråga om pension åt i kommunernas tjänst anställda barnmorskor. De tillfälliga utskott, som behandlat motionerna, afstyrkte förslaget, som icke dess mindre antogs af båda kamrarna.

K. M:t hade föreslagit ändrad lydelse af 13 k. 4 § giftermålsbalken. Denna paragraf, som rör äktenskapsskilnad på grund af egenvilligt förlöpande, skulle nu erhålla sådan affattning, att, då den ena maken förlupit den andra, detta förhållande icke borde utgöra giltig anledning till äktenskapsskilnad, så vida ej den förlupne maken varit borta utrikes sex månader, innan stämning utfärdad och ytterligare sex månader efter densammas kungörande, under det enligt den tolkning vissa domstolar gifva nämnda paragraf i dess nuvarande lydelse för äktenskapsskilnad nu endast ett par veckor behöfvas, då den ena makens erkännande att hafva förlupit den andra anses tillräckligt för ådömande af skilsmessa.

Därjemte hade herr *Lindhagen* i Andra kammaren motionerat om att med afslag å K. M:ts proposition riksdagen måtte aflåta en skrivelse med begäran om fullständigare förslag i ämnet.

Lagutskottet afstyrkte såväl propositionen som motionen. Båda föllo också i kamrarna, i den Första efter en ganska intressant debatt, förd förnämligast emellan *justitieministern* och justitierådet *Afzelius*, som betecknade den nuvarande äktenskapslagstiftningen

såsom varande en af de mest antikverade inom vårt rätt och tariffande en fullständig omarbetning, hvilken endast skulle undanskjutas genom partiella reformer.

* * *

Det af K. M:t framlagda och nyligen af båda kamrarna antagna lagförslaget *angående äkta makars egendomsförhållanden* och hvad därmed äger samband innebär, såsom vi förut nämnt, hvarken i dess ursprungliga gestalt eller i dess af utskottet omarbetade form någon genomgripande reform af de hittillsvarande förhållandena, men det utgör dock ett steg, om också helt litet, *framåt*.

Det är, som sagdt, inga genomgripande förändringar och ännu mindre några nya principer det kungl. förslaget kommer med, men väl bringas därigenom en välbehöflig klarhet och reda i vår föräldrade och dunkla äktenskapslagstiftning, hvarjämte ett bättre sammanhang åstadkommes mellan lagbuden, en fördel, som härvidlag ingalunda bör förbises.

Såsom vi redan i en föregående artikel nämnt, är det med ledsnad reformvännerna finna ur det kungl. förslaget uteslutna två af de af 1884 års riksdag uttalade önskemålen, det för den gifta kvinnan viktigaste, rätten att utan äktenskapsförord råda öfver egendom, som är henne enskildt tillhörig, samt förbud för mannen att utan hustruns samtycke afyttra eller förpanta fast egendom, tillhörig makarnas gemensamma bo.

Af de år 1884 begärda lagförändringarna återfinna vi däremot främst bland de förmåner, som i det kungl. förslaget beviljas den gifta kvinnan, hennes *ovillkorliga befrielse från skyldigheten att med sin enskilda ägendom svara för mannens guld*; vidare *upphäfvandet af makars egendoms-gemenskap i afseende på stadsfastighet*, så att denna skall med afseende på makars rätt i boet blifva likställd med fast egendom å landet, och slutligen bestämmelsen *att make skall vara skyldig att, då han annorledes än till betalning af guld användt gemensam egendom för enskild nytta, därför gifva vederlag vid bodelning*.

I sammanhang med hustrus befrielse från skyldighet att med sin enskilda egendom svara för guld, som mannen under äktenskapet åsamkat boet, hafva förändrade bestämmelser föreslagits rörande *hustrus förmåga att iklåda sig förbindelser och hennes ansvarighet därför*. Hustrus befogenhet att själfständigt iklåda sig förbindelser anses i det kungl. förslaget som en oeftergiftig följd af den henne år 1874 medgifna förvaltningsrätten. Vidare anses, *att den förbin-*

delse hustru sålunda iklädt sig bör kunna utkrävas icke blott ur den egendom, hon rådde öfver vid förbindelsens ingående, utan äfven ur den egendom, hvaröfver hon sedermera kan komma att själf råda. Ehuru alltså efter det gemensamma boets upplösning den gäld, hustrun ingått utan mannens medverkan under egendomsgemenskapen, kan utkrävas ur all den egendom hon då äger eller sedermera kan komma att förvärfva, skall däremot, så länge egendomsgemenskapen består, hennes förbindelse icke kunna utkrävas ur den af mannen förvaltade egendomen, ej heller föranleda till konkurs.

I anledning af dessa föreslagna lagändringar föreslår K. M:t *upphäfvandet af 1 kap. 8 § handelsbalken, som stadgar förbud att köpa något af annans hustru.*

Förändringar hafva äfven föreslagits i *boskilnadslagen*, i syfte att bereda hustrun lättadt tillfälle till *erhållande af boskilnad*, om mannen *vanskött husets ekonomi*, och att förenkla de därför nödiga formaliteterna. En ny bestämmelse är, att *boskilnad skall beviljas utan att särskild orsak behöfver angifvas, när makarna därom äro ense*, en bestämmelse, hvarigenom grannlaga familjeförhållanden ej, såsom hittills varit fallet, skola behöfva framdragas inför offentligheten.

Bestämmelserna *angående vederlag i bodelning* hafva äfven i förslaget undergått en väl behöflig förändring. Vidare har bestämts om *hustrus rättshabilitet efter vummen boskilnad*. Efter densamma skall hustrun själf råda öfver sin egendom, och all gäld, som makarna efter boskilnaden göra, skall räknas som hvarderas enskilda och icke som nu bliwa samfäld, i händelse begge haft nytta däraf. *Af stor vikt för att skydda tredje mans rätt är äfven det nya stadgandet, att efter boskilnaden den ena maken icke får bortgifva något till den andra, och att makarna ej äga att sinsemellan sluta annat aftal, än som med boskiftet har samband.* — Komma så slutligen några ändringar i lagarna om konkurs och urarfvagörelse.

(Forts.)

A. S.

Litteratur.

Nederländsk konst. Studier och skizzer af *August Hahr*.

I det korta förordet uttalar förf. en önskan, att han genom sin bok måtte vinna några vänner åt den nederländska konsten. Trörligen vill han därmed icke påstå, att denna konst skulle vara

på något sätt förbisedd eller bekämpad och kräfva rehabilitering, utan hans mening är tydligen den, att det för de bildade lekmännen kunde vara skäl i att sätta sig i litet intimare beröring med en företeelse, som hvarje person med den allra svagaste anstrykning af allmänbildning pliktmässigt vördar, äfven om han skulle ha svårt att namnge en enda af dessa »gamla nederländska mästare», hvilka kringgjutits af en öofverträfflighetens nimbus.

Bokens första afdelning, som bär rubriken »Primitiv konst», innehåller studier öfver tre 14- och 1500-talskonstnärer, Hugo van der Goes, Qvinten Matsys och Pieter Brueghel d. ä. Det är både biografi och konstkritik man finner i dessa uppsatser, och de respektive målarnas leverne och konstnärskap äro sammanställda, så att de tjäna till ömsesidig belysning och förklaring. Den intressantaste af de tre är i mitt tycke den förste, Hugo van der Goes, kanske därför att det man vet om hans lif är nog pikant för att väcka ett nyfiket intresse och nog sväfvande och kortfattadt för att sätta fantasien i gång och låta den på fri hand dikta en saga om honom, en saga med olycklig kärlek, klosterlif, grubbel och vansinne till innehåll.

Qvinten Matsys är mindre poetiskt-biografiskt behandlad, och studien öfver honom sysselsätter sig företrädesvis med det egenomliga slag af porträttartade genrebilder, som plägar gå under hans namn. Dessa med detaljerad realism utförda bilder, som i allmänhet med små variationer repetera motivet af ett par giriga eller köpmän eller växlare eller hvad man vill kalla dem, hvilka hålla på med att räkna guldmynt eller gå igenom sina räkenskaper, härstamma dels från Qvinten själf, dels från den »skola» han bildade. En dylik tafla, befintlig i Münchens pinakotek och troligen målad af konstnärens son Jan, är reproducerad i boken och visar ett par präktiga typer af mammonstrålar, med rynkiga, småsluga drag och knotiga händer, som lystet kröka sig om slantarna.

Pieter Brueghel, »Bond-Brueghel», är representerad af tre målningar, en föreställande »Det betlehemitiska barnamordet» och två tillhörande den konstart, som var hans egentligaste, bondgenren.

Till målsmän för »utvecklad konst» har förf. utsett två porträttmästare från 1600-talet, Frans Hals och Anthoni van Dyck. Den förres karaktärsfulla konstnärskap, »heroiserad realism», som förf. kallar det, göres till föremål för en särdeles sympatisk kritik, och hans efter de fåordiga häfderna att döma något inkorrekta vandel tecknas i det förklarande ljus, som utstrålar från de dråpliga verk han skapat. Hvad van Dyck beträffar, är särskild uppmärksamhet ägnad åt den del af hans alstring, som ligger utom det område, med hvilket hans konstnärnamn för eftervärlden särskildt synes förknippadt.

Den sjetta och sista uppsatsen för oss med ett bredt språng in i vårt eget sekel och fram till en målare, hvilken skildras som representant för en konst, som redan passerat utvecklingens culmen och är stadd på regress, d. v. s. »dekadenskonst». Det är den

mångfrestande, högfärdsgalne Anton Wiertz, som rönte den utsökta äran att under sin lifstid få ett museum, som bär hans namn och förvarar endast hans arbeten, uppbyggt åt sig af belgiska staten. Förf. gör en rond genom detta museum och stannar då och då framför några typiska prof på den underlige konstnärens vidtomfattande produktion med dess blandning af otämd fantasi och vaxkabinettets nivå tangerande realism.

Det går nog så, som förf. hoppas, att man efter läsningen af denna vackert utstyrda bok med dess oftast väl utförda ljustrycksbilder känner sig som vän eller åtminstone bekant till de konstnärsgestalter, som han på ett så sympatiskt sätt och i ett starkt personligt, stundom lyriskt högstämdt språk presenterar.

K. J.

* * *

Hvad furan förtäljde. Berättelser af *Margareta*.

Förf. till »Med eller mot sin natur» har i år utgifvit en samling berättelser, tio till antalet. Hon har i dessa otvifvelaktigt gått ett steg framåt, i det hon lyckats komma ifrån åtminstone en del romantiska öfverdrifter och uppstyltade situationer, som hon så rikligt bjöd på i sitt föregående arbete. Och hvad mer är, hon har visat hvilka slags karaktärer hon har både öga och hjärta för, så att hon uppfattar dem både klart och vackert: det är de enkla, osammansatta karaktärerna, dessa, som under ett stilla, försakande lif sparat ihop skatter af djupa, varma känslor — och när de så vilja skänka bort den hopsparade skatten, ja, då händer det att de lida skeppsbrott. Jag syftar här på de båda berättelserna »Lek» och »Andras barn». Förf. har också just genom dessa berättelsers titel lyckats stryka under hvad hon velat säga.

I »Lek» är det en ung, fattig präst, som under tre år lefvat som adjunkt i en komminstergård och därunder sparat och försakat. Han sparade på penningar för att kunna betala sina skulder och han får försaka böcker och bildadt umgänge. Han sparade också ihop en skatt af hjärtats varmaste känslor för att en gång kunna bjuda dem åt henne, som skulle bli solen i hans lif. Men ännu hade han ej mött henne i lifvet. Så kom han som adjunkt till kyrkoherden i X., och där mötte han den unga, fagra Elsбет och bjöd henne sin hopsparade skatt. Hon tog emot den, men för att snart kasta bort den. För henne var alltsammans en lek med honom, som tog allt i lifvet på renaste allvar. Det är stor skada, att förf. skämt bort den så djupt och sannt kända berättelsen med samtal, som förefalla bra onaturliga och konstruerade.

I »Andras barn» träffa vi åter en ensam fattig pastorsadjunkt. Han hade tidigt mistat sina föräldrar, och som skolgosse och student hade han lefvat ensam på en kammare i Lund. Men nu jublar han af fröjd, nu skall han komma ut som adjunkt och få lefva i ett hem, under »en kvinnas hägn och skydd». Tanken på

*

det egna hemmet skjuter han tills vidare undan. Men det är just i prästgården, dit han kommer som adjunkt, han får känna hvad det är att vara »andras barn». Det moderliga hjärtat han längtat efter fanns endast för de egna familjemedlemmarna. Han fick stå utanför. Denna sida af kvinlig självviskhet är ingalunda ovanlig på vår jord och är här sannt tecknad; vi känna det varmaste medlidande med detta stackars »andras barn». Öfverdrifter förekomma dock i berättelsens yttre anordningar. Det är väl t. ex. bra osannolikt, att en svensk prästfru, hon må nu för öfrigt vara hurudan som helst, icke ens låter duka för en nykommen adjunkt. Som ett slags motivering för hennes självviskhet få vi vidare veta, att hon »var hemma i latinet och att hon talade fyra, fem språk och att hon varit lärarinna i en flickskola». Jag tror, att allt detta har bra litet med hennes självviskhet att göra.

Den i kvantitativt hänseende mest betydande berättelsen är »Styfmodern» — den upptager nästan en tredjedel af boken. Något större värde kunna vi likväl ej tillmäta den. Den 18-åriga Siri är fader- och moderlös och därtill fattig, så att hon måste försörja sig själf. Hon annonserar i Idun — men hon kan ej antaga någon af de platser, som erbjudas henne; arbetet är för tungt, och i stället gifter hon sig med gamle farbror Z., därtill uppmanad af sin moster. Hennes styfson är en ung, älskvärd kandidat och så är konflikten färdig. De båda unga bli förälskade i hvarandra, men då Siri märker detta, vaknar också hennes plikt känsla: hon vill icke vinna egen lycka genom att krossa en annans. Hon förblir sin man trogen och inverkar också förädlade på sin styfson. Allt detta är vackert skildradt, men vi få aldrig någon djupare sympati för Siri. Hon, som är så etiskt utvecklade vid berättelsens slut, hvarför är hon i början så rädd för arbete, låt vara ett sträfsamt arbete, att hon föredrar att gifta sig med den gamle mannen, som hon ej älskar? Att arbete kan skänka kvinnor lycka, tyckes för öfrigt vara något, som förf. ej har lätt att tro på. Siri är också begäfvad med ovanligt litet instinkt. Förf. har visserligen kastat ett mycket vackert skimmer öfver förhållandet mellan den unga styfmodern och hennes styfson — men det är från första början bra erotiskt; det borde Siri ha känt. Unga kvinnor bruka i det fallet vara finkänsliga. Hon är otroligt naiv. — I »Guld och gröna skogar» håller »den lilla löntagerskan», som masserar den rika friherrinnan, långa, moraliska tal för baron Gösta, hvilka han bestämdt ej hört på, om talarinnan ej varit ung och vacker. Denna berättelse är otvifvelaktigt en bland de svagaste, liksom »Litet telepati» är bra öfverspänd och onaturlig. Förf:s religiösa lifsåskådning framträder i flere af skisserna. Klarast och vackrast i berättelsen »Dömd». Det är endast och allenast förlitandet på Guds barmhärtighet, som ger den skuldbelastade kvinnan mod att se döden i ansiktet.

L. E.

Ut till lek! *Flickornas 44 fri-luftleksaker*, framställda af
J. W. Åkermark.

De lekar, som förf. af denna lilla bok upptagit äro dels gamla väl kända, dels nyare införda från Tyskland, England och Amerika.

Första afdelningen innehåller boll-lekar med liten, fylld handboll utan slagträ. Förut kända bland dessa äro boll-stå och vägg-pärk, däremot är pärk-tennis en ny flicklek, som består i en för-ening af pärk- och lawn-tennis. Denna nya lek torde kanske, dels till följd af billigare lektyg än lawn-tennis, och dels därför att större massor samtidigt kunna däri deltaga, hafva framtiden för sig.

Andra afdelningen innehåller lekar med liten fylld handboll, drifven med redskap. Här är upptagen den mycket roande leken »söt och sur» samt dess variant boll med många utemål, dessa motsvara nog de i Tyskland mycket brukade Schlag-ball och Ball mit Freistätten. Här upptages äfven fjäderboll och lawn-tennis, dessa böra dock sparsamt användas af flickor i uppväxtåldern, ty genom mycket och ensidigt handterande af raketten i höger hand uppkommer för vecka ryggar snedhet.

Tredje afdelningen innehåller lekar med stor uppblåst s. k. fotboll, dessa äro mycket lämpliga lekar för flickor, om de öfvas växelsidigt. Glädjande är att se, att förf. i denna beskrifning öfver jaktboll förordar att leken skall ske omväxlande till venster och höger, hvilket är en betydlig förbättring af samma lek beskrifven i en af förf. tidigare utgifven upplaga af »Ut till lek». Korgboll (Basket ball) är en amerikansk lek, som sistlidne sommar inkom till Sverige. I höstas lär denna lek, korgboll, som med fördel praktiserats i Danmark, äfven vunnit insteg i Sundsvalls läroverk för flickor.

De sista afdelningarna innehålla väl kända springleksaker såsom »tag fatt», »kappas om hålet», »två slår den tredje» o. s. v. samt »frilopp», hvilken sistnämnda lek af gammalt i Sverige är känd under namn af »frilöpning» och motsvarar tyskarnas »Barlauf».

Af författarens förord till boken, kan man döma om den ståndpunkt, han intager till kroppsöfningar i allmänhet.

Han förordar visserligen motion för våra flickor, men han yttrar sig längre fram i samma förord beklagande öfver att flickskolan såväl som gosskolan blifvit »pålagd» den lingska gymnastiken. Detta bevisar, att förf. ej förstår densamma. Vikten för flickan af en rätt ordnad gymnastik såsom motvikt mot ett ensidigt och stillasittande arbete tyckes således ej fullt af förf. vara insedd. Gymnastikens uppgift att korrigera afvikelser i ryggradspelaren och upparbeta bröstorgans rörlighet, så att därigenom bättre utrymme vinnes för ädlare organ, kan nämligen ej nog framhållas. Ling hann med mycket, dock icke med allt. Han var ej »lekledare», enligt nutida begrepp därom, men när den gamle besökte gymnastiköfningarna flockade sig gossarna hurrande omkring honom, och

han ordnade dem då ofta till lekar, och deltog själf däri med ungdomlig liflighet.

Förf. till flickornas friluftss lekar framhåller med rätta i sitt förord sångens betydelse såsom väckande, stärkande och glädjande element och säger att sånglekar »äro helt enkelt en nationell skatt, som vi ej hafva råd att förlora». Detta är en stor sanning. Den som varit i tillfälle att iakttaga de tyska danslekarna för flickor, kan vara stolt öfver våra egna vackra mångsidiga lekar med sång. Hj. Ling skrifver om »de s. k. sångrörelserna», att dessa »hafva begagnats ej blott i forntiden utan äfven af de berömdaste pedagoger och sedan af förtjänte gymnaster. Röstens bruk däri är medel förnämligast liknande i detta afseende de plägseder, som i vårt gamla mål kallades »kvädedansar», erinrande om metriken tillämpning. Afsikten är att rörelsernas *form, rytm, melodien, orden* skola samverka i lika renhet.» I Stockholm har sedan lång tid förtjänte gymnastiklärare och lärarinnor, som haft sångförmåga och intresse för saken till barnens glädje och uppmuntran någon gång använt en del af dessa vackra gamla danslekar med sång. Förf. har emellertid ej i sin bok upptagit dessa; möjligen förutsätter han att de äro tillräckligt kända för att behöfva påpekas.

För lekar, synnerligast springlekar, fordras kraftiga lungor. Något verksammare medel för utveckling af lungorna än den lingska gymnastiken finnes icke. Vetenskapsmän och fysiologer hafva därför äfven kallat denna gymnastik »lunggymnastik». Hvilken skilnad är det ej att se en uppgymnastiserad flicka fritt röra sig mot en som ej är van vid dessa slags öfningar! Den förra rör sig med långt större lätthet och uthållighet än den senare. Gymnastik och lek kunna *ej* ersätta hvarandra, men gemensamt äro de ovärderliga hjälpmedel vid såväl den kroppsliga som den andliga uppfostran. Pehr Henrik Ling slutar äfven sin läras pedagogiska afdelning med en vink om lekar, i det han anser dem, såväl som simning och annan idrott, såsom supplement till gymnastiken.

Boken är klart och redigt uppställd samt förtydligar flera lekar genom uppritade planer öfver lekfältet och de lekandes olika ställning. Till vägledning för lärarinnor och andra, som, ehuru ej »lekmän», dock intressera sig för ett friskt och hurtigt lif bland våra flickor, torde denna lilla bok vara väl värd att rekommenderas till praktiska sommarstudier.

S. H.

* * *

Haf och fjord. Berättelser af *Fredrik Nycander*.

Om man börjar läsa denna bok med fruktan att få veta för mycket om segling och fiske och bereder sig på att förf. vill imponera på en med obegripliga skeppartermer, så blir man snart lugnad och finner, att det är hufvudsakligen om människor och deras öden, som dessa historier och småskisser med västkustmotiv

berätta. Hafvet och hvad därtill hör har fått alldeles lagom utrymme upplåtet åt sig för att bilda en verkningsfull ram kring skildringarna af skärgårdsbönder och fiskare, och lokalprägen är sällsynt god, utan att några påfallande medel ha anlitats.

De äro alls icke modernt skrifna, dessa berättelser, tvärtom mycket realistiska, kanske allt för mycket för många finkänsliga läsares smak. Realismen är dock icke tendentiös och upprifvande utan mildrad och utjämnad af en på det hela taget ganska vänlig, blott helt svagt ironisk humor och ett rättfärdighetskräf, som gärna vill ställa allt i ordning till slut. Därför verkar det icke så hemskt, som man skulle tro, när den gamle räfven Elias i den första berättelsen, »Nils i Fjordbacken», går och hänger sig i ladan af samvetskval öfver att han för många år tillbaka medelst ett arrangeradt skeppsbrott dränkte Julla, sitt huskors. Och man förlåter spelmannen Joel, att hans sorg tar ett slut och att han åter en vacker söndagskväll på hafvet med jublande lust kan dra' till med »hejdundringedansen» på sin harmonika, fastän det var efter den låten hans käraste dansat sig till döds.

I »Prästen och läsaren» är förf. opartiskt elak mot både kyrkoherden och kolportören; men eftersom den förre har blifvit värst åtgången under berättelsens lopp, är det rätt och tillbörligt att det blir han, som råår till slut och lyckas äta ut den illmarige lekmanne-aposteln ur sin församling.

Den tunga, modlösa stämningen vid fiskeläget, »när sillen inte kom», är utomordentligt väl framkallad, och den hoppfullhet, som lyser igenom den till slut, kontrasterar vackert.

Och så finns där en liten bit, som heter »Utomfjords» och handlar om två bröder, duktiga unga pojkar, som seglade med egen skuta och sällan gäfv sig ro att lägga till hemmavid och hälsa på »de gamla». Nu voro de just vid inloppet till sin egen fjord på väg till Kristiania och började bli ömhjärtade och funder samma och tyckte det kunde vara roligt att surprenera gubben och gumman efter två års skilsmässa. Men affärsgeniet var för starkt, det började blåsa upp och affärerna bråskade, tid är pengar — »di gamla får vänta». Konflikten mellan barnaplikt och vinningsbegär är så innerligt trovärdigt tecknad, och den något krassa upplösningen verkar fullt berättigad.

I »Midsommarnatten» har författaren slagit an en storslaget tragisk ton, hvilken inte klär honom så väl som den bondaktigt gemytliga han i allmänhet använder. En tvungen ordställning är icke alltid tillräcklig för att åstadkomma poetiska effekter.

K. J.

* * *

Modern tillklippningskonst för dam- och barntoiletter af *Theodora Skousgaard* är titeln på en liten bok, som i dagarna utkommit på C. & E. Gernandts förlag. Boken innehåller regler för måttagning och tillklippning af flere slags dam- och barn-

klädningar och är rikt försedd med illustrationer jämte tillhörande förklaringar. Man lär sig här att utan hjälp af modejournalismönster själf klippa till klädningar, och metoden — geometrisk beräkning — gör, enligt förf:s utsago, profning onödig.

Framställningen utmärker sig för stor reda och lättfattlighet, om man än någon gång kan tycka att förf. är onödigt utförlig och upprepar förut sagda regler. Hvad man däremot saknar, och som nog gärna borde ha funnits, är ett kjolmönster, som lämpar sig för tillklippning af sådant tyg, där väfnaden ej tillåter att våderna tagas än på den ena än på den andra leden, t. ex. luddigt kläde. De i boken förekommande mönstren äro nämligen ämnade att läggas korsvis och således olämpliga för dylikt tyg.

Emellertid kommer nog denna lilla bok genom sin praktiska uppställning och lättfattlighet att blifva en stor och välkommen hjälp för dem, som på egen hand vilja förfärdiga sina klädningar.

E. R.

Notiser från Stockholms Läsesalong.

Bland i Sverige mindre kända men i utlandet högt värderade och flitigt studerade arbeten i sociala, politiska, national-ekonomiska, pedagogiska samt religionsvetenskapliga ämnen må för denna gång nämnas endast nedanstående verk, som alla finnas tillgängliga på Läsesalongen.

A quoi tient la supériorité des Anglo-Saxons? par *Edmond Demolins*. (Elfte upplagan inom ett år.)

Det tyckes varit förf:s mening att genast från första stund gifva läsaren ett odisputabelt bevis på anglo-saxernas öfverlägsenhet, då han på bokens omslag låtit trycka en miniatyrkarta, på hvilken de områden af jorden, där engelska språket härskar, äro färglagda med rödt. Detta åskådningsmateriel gör också åsyftad verkan.

Några utdrag ur bokens innehållsförteckning skola bäst och kortast gifva ett begrepp om förf:s sätt att besvara den uppkastade frågan. I första afdelningen skildras olikheten i den skolbildning, som gifves den franska och tyska ungdomen, mot den, som medelas engelska ynglingar. I det engelska skolväsendet ser förf. en af orsakerna till anglosaxernas företräden. I andra afdelningen framhållas olikheterna inom privatlivet i Frankrike och England. Förf. påpekar bland annat det ekonomiskt förderfliga af den hos fransmännen vanliga åsikten, att det åligger föräldrarna att samla förmögenhet åt sina afkomlingar för att befria dessa från den besvärliga men hårdande kampen för tillvaron. Förf. antager, att denna till viss grad af fåfänga alstrade omsorg för barnens

blifvande ekonomiska ställning är en af hufvudorsakerna, hvarför befolkningen i Frankrike mångenstädes aftager i st. f. att ökas, ett faktum, som hotar med nationens undergång. Å andra sidan framhålls, hur den praktiska uppfostran, föräldrar af anglosaxisk ras gifva sina barn, göra dessa oberoende af nedärfda rikedomar och sätter dem i stånd att försörja sig själva, bryta nya banor och skapa nya kapital.

Tredje afdelningen angifver olikheterna mellan fransmän och anglosaxer i det politiska lifvet. Denna afdelning inledes med en högst intressant och upplysande öfversiktstabell, som utvisar den olika sammansättningen af franska deputeradekammaren och engelska underhuset med afseende på de samhällselement, som bilda dessa båda kammare. Vidare angifvas orsakerna, hvarför den anglosaxiska rasen bättre än fransmän och tyskar motstå socialismens lockelser. Klart framhållas också de nationella och politiska förhållanden, som gjort Tyskland till socialismens egentliga hemland och vagga.

I bokens elfte upplaga finnes intaget ett företal skrifvet till den engelska upplagan af verket och innehållande en kort historik öfver de tre grundbeståndsdelarna i Englands befolkning, hvilken bidrager att förklara orsakerna till den brittiska nationens storhet.

Utrymmet tillåter ej en mer detaljerad framställning af det lärrika och intressanta verket, hvilket bland andra goda egenskaper också har den att vara skrifvet på ett klart, lättfattligt och dock koncist och vetenskapligt sätt.

* * *

Esquisse d'une Philosophie de la religion d'après la psychologie et l'histoire par *Auguste Sabatier*.

Denna bok har väckt ett utomordentligt uppseende i sitt hemland och äfven utanför Frankrikes gränser. Så t. ex. har den börjat öfversättas på vårt språk af pastorn vid svenska kyrkan i Paris, Nathan Söderblom, som uppgifver, att det varmt religiösa och strängt vetenskapliga verket bidragit till den nuvarande rörelsen inom det katolska Frankrike och till flere katolska prästers öfvergång från påfvekyrkan till protestantismen, hvarom vi läst i våra tidningar.

Förf:s hufvudsyfte med boken uttryckes i företalet sålunda: »en generation, som trodde sig finna hvilat i positivismens filosofi, i utilismens moral och i naturalismens konst och poesi, har efterträdts af en annan, hvilken mer än någon föregående oroas af tanken på det mystiska, det oförklarliga i ting; en generation, som känner sig dragen till idealet, som drömmer om socialt broderskap, om en själförsakande hängifvenhet för de ringa, de elända, de förtryckta, om att förverkliga den kristliga kärlekens heroism. Häraf har uppstått hvad vi kalla idealismens pånyttfödelse — — bemödan den oklara men brinnande att finna en ny religion eller att kunna

återvända till den deras fäder försmått. Tappert vandrar ungdomen framåt liksom mellan två höga murar; å ena sidan den moderna vetenskapen med sina stränga metoder, från hvilka de unga ej kunna lösgöra sig; — å andra sidan lärosatser och föreställningar, som de hört och vant sig vid från barndomen och som de gärna ville men ej mer kunna fullt omfatta. — Man uppmanar dem att taga parti för vetenskapen mot religionen eller för religionen mot vetenskapen. De tveka. Finnes då ingen utväg att undkomma detta förfärliga alternativ?» — — — En sådan utväg söker Sabatier anvisa; ur detta svåra dilemma vill han rädda den yngre generationen. Sådant är hufvudändamålet med hans upplysande, ädla och intressanta bok.

Det låter sig ej göra att här gifva ens en sammanträngd öfversikt af arbetets innehåll. Det må blott nämnas, att första afdelningen behandlar religionen, dess begrepp och psykologiska uppkomst, uppenbarelsen, underverken och inspirationen samt de religiösa idéernas utveckling inom mänskligheten. Andra afdelningen handlar om kristendomen, om hebreismen och evangeliernas uppkomst, om kristendomens väsen och kärna samt om dess historiska hufvudformer. Sista afdelningen innehåller lärorna om dogmen, dess väsen, dogmernas historiska utveckling, dogmvetenskapen samt en kritik öfver det religiösa vetandet.

Arbetet är skrifvet så enkelt och klart att alla, som intressera sig för ämnet, kunna med lätthet läsa det.

* * *

Kant. Sein Leben und seine Lehre, von M. Kronenberg.

Förf:s bemödanden att i detta verk gifva en populär, allmänfattlig framställning af den store Königsbergfilosofens system hafva krönts med en ovanlig framgång. Hans bok har mottagits med ett bifall, som sällan inom kritiken är så samstämmigt. Man lyckönskar förf. till den goda idéen att efter ett århundrade, som mer eller mindre bär pregeln af den berömde filosofens tankeverksamhet, gifva hans landsmän en så lefvande framställning af denne nationens storman; att Kant genom Kronenbergs talangfulla öfversikter och sammanfattning och genom hans klara, pregnanta stil, har i ordets egentliga mening blifvit nationens egendom, har blifvit känd äfven af dem, som sakna filosofisk underbyggnad. Andra lyckönska Kronenberg att vara den, som fått fylla en länge känd brist och förmått fylla den så mäterligt. Man prisar hans förmåga att elektrisera sina läsare och på dem öfverflytta sin egen kärlek och beundran för Kant. Kronenberg är i stånd att förläna stämning åt det abstrakta systemet, i synnerhet faller öfver de etiska och ästetiska afdelningarna något, som man skulle kunna kalla ett konstens skimmer.

En annan kritiker framhåller Kronenbergs förmåga att lösgöra Kant ur skolspråkets bojor, och ännu en annan utbrister:

Kant, förklarad och utlagd i egen anda, uttydd genom sig själf på grund af sista halfva seklets historiska forskningar — — man kan ej gifva högre loford åt förf:s verk.

Äfven hos oss torde finnas några, som sakna filosofiska förstudier, men som ändock önska läsa Kronenbergs bok, litande på kritikernas försäkran, att Kronenberg är i stånd att göra äfven dem till Kants förstående och beundrande vänner.

* * *

Dulcamara. Harmlose und unmassgebliche Gedanken über Gott und die Welt, Religion und Philosophie, Kunst und Wissenschaft, Gesellschaft und Politik und Vieles Andere von *Paul Garin*.

Denna bok karakteriseras ej illa af sin något vidunderliga titel. Den liknar närmast Emersons eller Ruskings skrifter: genialiska tankar i egendomlig form öfver än ett, än ett annat ämne. Djupsinniga och slående anmärkningar omväxla med paradoxer af half eller blott skenbar sanning.

Boken saknar innehållsregister, om man ej så får betrakta den vidlyftiga titeln. För att göra Garin rättvisa måste dock erkännas, att ämnena ej äro så oordnade och omrörda, som det i förstone synes. Afdelningar finnas och deras innehåll angifves tillnärmelsevis genom mottot. Det hela är ett kompositum som retar nyfikenheten, eggjar eftertanken, väcker ömsom entusiasm, ömsom motsägelse och gifver åtskilligt som ej fås på annat håll. Förf. ser med egna ögon och gör därför upptäckter och har förmågan att på ett pikant sätt framhålla dem.

Skriften har väckt stort uppseende i sitt hemland, hvartill också nyfikenheten torde bidragit. Förgäfves har man frågat sig, hvem den mångbeläste, originelle och djupsinnige förf. månde vara, som döljer sig under märket Paul Garin. Svaret är, så vidt jag vet, icke ännu gifvet.

* * *

Styrelsen för Stockholms Läsesalong har beslutat att hädan efter inköpa ungefär dubbla antalet af sådana nya böcker, som äro af verkligt värde och mycket efterfrågas.

Eva Fryxell,
Sekreterare.

Föreningsmeddelanden.

Fredrika-Bremer-Förbundets årsmöte äger rum i Förbundets lokal måndagen den 23 maj.

*

Fredrika-Bremer-Förbundets yrkes- och studiestipendier för år 1898 hafva utdelats på följande sätt:

500	kronor	till med. kand. fröken <i>Hanna Christer-Nilson</i> .
400	»	» med. kand. fröken <i>Signe af Klintberg</i> .
300	»	» fröken <i>Eva Harling</i> för genomgående af barnmorskekurs.
300	»	» fröken <i>Sigrid Hård af Segerstud</i> för högre utbildning i trädgårdsskötsel.
360	»	» fröken <i>Anna Pallin</i> , elev vid högre lärarinneseminarium (Stockholms stads stipendium).
270	»	» fröken <i>Elisabeth Lundvall</i> , för utbildning till mönsterriterska (Södermanlands läns stipendium).
240	»	» fröken <i>Esther Bergstedt</i> , för utbildning till sjuksköterska vid Sabbatsbergs sjukhus (Vesterbottens läns stipendium).
360	»	» fröken <i>Emilia Fogelklou</i> , elev vid högre lärarinneseminarium (Kristianstads läns stipendium).
180	»	» fröken <i>Elin Gustafsson</i> , för utbildning till lärarinna i huslig ekonomi för folkskola (Östergötlands läns stipendium).
180	»	» fröken <i>Ragnhild Westergren</i> , för utbildning till lärarinna i huslig ekonomi för folkskola (Vermlands läns stipendium).

I sammanhang med ofvanstående må meddelas, att Malmöhus läns stipendium för 1898 kommer att reserveras för utdelning ett kommande år.

*

Föreningen Handarbetets Vänners vårutställning ägde rum den 2, 3 och 4 maj och var talrikt besökt.

Man hade denna gång i synnerhet lagt an på linnebroderier och linneväfnader, bland hvilka särskildt finnas draperier af gedignaste slag både hvad mönster och utförande beträffar. Tvenne antependier, det ena nyss utfördt för Frustuna kyrka i Södermanland, en hel del finare sidenbroderier, en hörnsoffa med dynor, prydda af broderier i allmogemönster, flossamattor och en samling nya modeller utgjorde i korthet utställningens innehåll. Dessutom lämnades prof på en särdeles lyckligt utförd restaurering af en större haute-lissetapet tillhörande amanuensen F. R. Martin.

*

Från bestyrelsen för Konstflitsföreningen i Finland har Handarbetets Vänner erhållit och antagit inbjudan att deltaga i den utställning af framstående svenska konstindustrialster, som f. n. pågår i Helsingfors.

*

Årsmöte hölls af föreningen Handarbetets Vänner den 6 maj kl. 7 e. m. under fru E. Ankarswärds ordförandeskap. Års- och revisionsberättelse upplästes och styrelsen beviljades decharge. Styrelsens ledamöter äro: fruarna Wallenberg (ordf.) Ankarsvärd, (vice ordf.), Clason, Curman, Odelberg, Wising, friherrinnan Liljencrantz, fröknarna Gisberg och Rohlieb. I tur att afgå voro fruarna Ankarsvärd, Wising och friherrinnan Liljencrantz, hvilka omvaldes. Likaså de förutvarande styrelsesuppleanterna: fruarna Claëson, Grundström, Lilliehöök, Petersén samt fröknarna Cardon, Lamm, Leijonhufvud, Levisson (sekr.) och Widmark. Till revisorer valdes fruarna Ed-

holm och Frestadius samt justitierådet N. Claëson. Till deras suppleanter fruarna Medin och Styffe samt professor J. G. Clason.

*

Sofie Adlersparres pris, som stiftats för att hugfästa minnet af hennes verksamhet inom föreningen Handarbetets Vänner och som vid hvarje årsmöte tilldelas den kvinna, vare sig inom eller utom föreningen, hvilken enligt styrelsens åsikt genom sitt arbete särskildt främjat svensk textilslöjd, tilldelades detta år fröken Anne-Margrethe Hamilton såsom ett erkännande af den skicklighet hon nedlagt på gobelinrestaureringskonsten, denna nya gren af föreningens verksamhet, hvars ledning varit henne anförtrodd.

*

Till en välgörenhetsbazar i Freiburg i Baden, anordnad i form af en »alt-Nürnbergers Messe», har Handarbetets Vänner på uppdrag af enskild person därstädes utsändt en samling svenska väfnader och broderier. Enligt ingångna underrättelser väckte dessa föremål köparnas lifliga intresse och efterfrågan; ytterligare beställningar hafva ingått.

Från skilda håll.

Huslig ekonomi vid folkskolorna. Öfverstyrelsen för Stockholms stads folkskolor har föreslagit, att i 1899 års stat för folkskoleväsendet 4,800 kr. måtte anvisas till aflöning åt åtta lärarinnor i huslig ekonomi, alldenstund uti folkskolestadgan af den 10 december 1897 detta ämne blifvit upptaget som ett af folkskolans ordinarie läroämnen. Öfverstyrelsen kommer hädanefter att bestämman kompetensvillkoren för lärarinnor i huslig ekonomi och meddela föreskrifter angående undervisningen i ämnet.

*

En professor i sjukvård. En svenska, fröken Hanna Kindbom, tjänstgör sedan ett och ett halft år tillbaka som professor i »Clinical Nursing» vid universitetet i Texas. Fröken Kindbom är född i Kalmar år 1871, enligt hvad som meddelas i den engelska tidskriften *The Nursing Record*, och kom öfver till Amerika vid 19 års ålder efter att förut ha utbildat sig till sjuksköterska vid Sabbatsbergs sjukhus. Hon aflade examen vid Woman's Hospital i Newyork, och sedan hon en tid utöfvat enskild sjukvårdsverksamhet i denna stad, erhöi hon anställning som »Superintendent of Nurses» vid hospitalet i Galveston, hvilken befattning hon innehade till dess hon tillträdde sin professur.

Till Fredrika-Bremer-Förbundet insända böcker.

- F. & G. Beijer:** *Bagge, P.*, Feriekurser i modersmålet. Skolupplagor af svenska författare. *Atterbom, P. D. A.*, Lycksalighetens ö i sammandrag. *Kipling, Rudyard*, Emirens predikan och andra berättelser.
- Albert Bonnier:** *Bauditz, Sophus*, Hjortholm. *Kuylenstjerna, Elisabeth*, Beroende. *Margareta*, Hvad furan förtäljde. *Wickström, Viktor Hugo*, Lukianos. *Åkermark, J. W.*, Ut till lek, II.
- Hugo Geber:** *Bäckmann, Ida*, Tantali kval. *Cleve, Alma*, Ebb och flod.
- C. & E. Gernandt:** *Angered-Strandberg, Hilma*, Den nya världen. *Geijerstam, Gustaf af*, Det yttersta skäret. *Skousgaard, Theodora*, Modern tillklippningskonst för dam- och barntoiletter.
- Gullberg & Hallberg:** Bibeln eller den Heliga Skrift, h. 1—5.
- Aktiebolaget Hiertas förlag:** *Thorson, Th.*, Kneippkuren.
- Nordin & Josephson:** *Kingston, W. H.*, Tre sjöofficerare.
- P. A. Norstedt & Söner:** *Bang, G.*, Europeisk kulturhistoria, h. 8—14. *Boëthius*, Historisk läsning, Medeltiden. *Englund, Nils*, Om hudens vård och folkbad.
- P. Palmqvists aktiebolag:** *Canell, Ellen*, Vid aftonbrasan. *E. S. K.*, Dagrar. *Maclaren, Ian*, Vid Rosenbusken. *Meyer*, Genom eld och vatten. Polarlanden. Andra häftet af bilder från missionsvärlden.
- Skoglund:** *Alrutz, Sidney*, I vår tids lifsfrågor. I. 1898.
- Aktiebolaget Svanbäckes förlag:** *Nycander, Fredrik*, Haf och fjord.
- Wahlström & Widstrand:** *Gras, Felix*, De röda från södern. *Janson, Kristofer*, Helvetets barn. *Harald Gote*, Sin nästas hustru. *Hilditch, Jacob*, Nya sjöberättelser. Från skogsbygden. *Molin, Pelle*, Ådalens poesi. *Hahr, August*, Nederländsk konst.

Enskilda sändningar.

- Schenk, Ottilie:** Poetische und andere Streifzüge durch Schweden.
- Frank, Louis:** L'assurance Maternelle.
- Nordiska Museet:** *Hazelius, Artur*, Samfundet för Nordiska museets främjande. Meddelande 1895, 1896.
- Passarge:** Nordiska museet och Skansen; Das Nordische Museum und Skansen. Karta öfver Skansen.
- Ring:** Ein eigenartiges Museum für Natur- und Völkerkunde.
- Hugo Samzelius:** Jägaren. I, 1898.
- Hvad Ivar Lyth hörde i fångelset.
- Lifförsäkringsaktiebolaget Thules festskrift. 1898.
- Adlersparre, S. H.:** Religionsundervisning åt våra barn.
- Oxenstierna, Bengt:** Stockholms stads fattigvård.

Fredrika-Bremer-Förbundets Berättelse för år 1897,

det trettonde året af dess verksamhet.

Fredrika-Bremer-Förbundet har under det förflutna året fortfarande arbetat i den riktning och efter det program, som vid dess stiftande fastställdes.

Förbundets medlemsantal utgjorde vid 1897 års slut 1,537, Medlemsantal. hvaraf 297 voro ständiga och 1,240 årligt betalande medlemmar.

Förbundets angelägenheter hafva stått under ledning af dels förbundsstyrelsen, dels specialstyrelser och komitéer. Redogörelse för de resp. styrelsernas och komitéernas verksamhet följer här nedan.

Styrelsens *ordinarie medlemmar* hafva under år 1897 varit:

Styrelse.

Fru E. Ankarsvärd, fröken L. Dahlgren, fröken L. Engström, fröken E. Fries, fru T. Gylden, riksantikvariern H. Hildebrand, fröken G. Hjelmmerus, fru A. Höjer, fru A. Montelius, professor P. G. Rosén, fröken S. Ulrich samt fru S. Whitlock;

och dess *suppleanter*: fröken G. Adelborg, fröken E. Cederblom, fru J. Jolin, fru A. Kerfstedt, fru G. af Klintberg, fröken A. Lagerberg, fröken S. Leijonhufvud, revisionssekreteraren C. Lindhagen, doktor E. Sederholm, fröken M. Silow, yrkesinspektören G. Uhr samt fröken C. Wahrolin.

Revisorer hafva varit: fru E. Odelberg, fröken A. Rossander och expeditionschefen A. Wall; samt *revisorssuppleanter*: doktor W. Svedbom, revisionssekreteraren W. Uppström och fru S. Wising.

Förvaltningsutskottet, som årligen utses af styrelsen, har under 1897 utgjorts af *ordinarie medlemmar*: fru E. Ankarsvärd, riksantikvariern H. Hildebrand, fru A. Montelius, fröken C. Wahrolin samt fru S. Withlock och *suppleanter*: fröken L. Engström, fröken G. Hjelmmerus och fröken S. Ulrich.

Som förbundets *ordförande* har riksantikvariern H. Hildebrand fungerat, som *vice ordförande* fru E. Ankarsvärd, som *sekreterare* fröken S. Ulrich och som *kassaförvaltare* fröken C. Wahrolin.

Utskottet har under 1897 sammanträtt 8 gånger och styrelsen 8 gånger.

* * *

Fredrika-Bremer-Förbundet har under året deltagit i »Allmänna Konst- och Industriutställningen» med en grafisk framställning af sina olika arbetsfält. Förbundets montre, hvartill plats upplåtits inom »afdelningen för uppfostran och undervisning», bestod af en större tafla, hvarå syntes en kortfattad förteckning af förbundets verksamhet samt ett diagram utvisande utvecklingen (från 1884 till 1897) å de områden, hvilkas arbete kunde på detta sätt åskådliggöras. Å montrens nedre del voro anbragta en hylla och en mindre pulpet, hvarå funnos tillgängliga såväl särskilda, för spridning af sedda, på svenska, engelska och franska språken affattade prospekt, som exemplar af förbundets tidskrift och öfriga tryckalster. Öfverst å montren syntes Fredrika Bremers af Qvarnström modellerade byst.

Förbundet var först betänkt på, att i samband med utställningen, anordna en kvinnokongress, men då af styrelsen utsedda komiterade för denna frågas utredning af flera skäl funno planen utförbar, nödgades förbundet afstå från densamma. En kvinnokonferens kom dock till stånd den 21—23 september 1897, anordnad af det nybildade Svenska Kvinnornas Nationalförbund och såsom tillhörande sagda förbund var Fredrika-Bremer-Förbundet en af de föreningar, som på ett aktivt sätt deltog i konferensen. Förbundets styrelse hade åt fröken G. Adelsborg uppdragit att vid detta tillfälle hålla ett föredrag om förbundets verksamhet och ändamål. Under namn af »Fredrika-Bremer-Förbundets uppkomst och utveckling» gaf föredraget en öfverblick såväl öfver kvinnans ställning i Sverige under förflytna tider som öfver de förmåner hon under de senare årtiondena vunnit samt öfver de förhållanden, som gjorde det önskvärdt att en institution stiftades, som hade till uppgift att vara centrum och ledare för den sunda och lugna kvinnorörelsen. Föredraget har sedermera i särtryck spridts till förbundets ombud och genom deras bemedling intagits i flera af landsortens tidningar, hvarjämte det ingått i den samling föredrag, som konferensbestyrelsen ombesörjt.

Med anledning af den strejk, som i början af året utbröt vid Allmänna telefonbolaget bland en del därstädes tjänstgörande telefonister och då flera hvarandra motsägande uppgifter voro gängse angående orsakerna till densamma, beslöt styrelsen vidtaga åtgärder för att bilda sig ett själfständigt omdöme i denna sak och utsåg 2. ne komiterade att på ort och ställe verkställa undersökningar angående arbets- och afföningsförhållandena vid såväl Allmänna telefonbolaget som Rikstelefonen. Under uttalande af sitt allvarliga ogillande af

det sätt, som telefonisterna använde för att söka få till stånd de förändringar, de funno önskvärda, ansågo dock komiterade en löneförhöjning vara af behofvet påkallad och hafva i en för styrelsen afgifven och sedermera i Dagny införd rapport närmare motiverat sina skäl.

Det *Whitlockska stipendiet*, som af förbundets styrelse årligen utdelas, och hvilket enligt donators bestämmelse kan under trenne år tilldelas samma person, har äfven år 1897 uppburits af studeranden vid Upsala universitet, fil. kand Alice Thunberg.

De till förbundet öfverlämnade penningegåfvorna utgöra tillsammans en summa af..... kr. 209: — på följande sätt fördelade:

Af onämnd, till understödjande af förbundets sjukvårdsafdelning eller annan förbundets verksamhet.....	kr.	200: —
Öfverbetalning till förbundets allmänna kassa	»	3: —
» » tidskriften Dagny.....	»	— 6: —

Summa kr. 209: —

För de gåfvor, hvilka lämnats till förbundets stipendiefonder, redovisas i denna afdelnings berättelse.

Liksom under föregående år, har ur förbundets fonder medel utlämnats såsom lån till kvinnor, som för framtida försörjning utbildade sig genom studier, eller ock såsom förlagslån för affärsverksamhet. Summan af ur förbundets fonder utlämnade sådana lån uppgick vid 1897 års slut till kr. 8,893: 50. Tio nya lån, tillsammans utgörande kr. 4,250: —, hafva under året utlämnats. Å äldre lån har, å andra sidan, ett belopp af kr. 2,626: 76 inbetalts.

Under hänvisning till den af kassaförvaltaren meddelade redogörelsen för förbundets affärsställning, se Bil. V, torde här särskildt böra framhållas följande:

Förbundets fonder hafva uppkommit dels sålunda, att, i öfverensstämmelse med stadgarna, inträdesafgifter — från och med 1890 endast hälften däraf — och ständiga ledamöters afgifter fonderats, dels genom tillkomsten af fru S. Whitlocks stipendiefond samt en under år 1896 såsom anonym donation lämnad summa af 6,000 kr., hvaraf räntan utgår under donators lifstid såsom lifränta. Dessa fonders sammanlagda belopp eller, med andra ord, beloppet af förbundets kapital, som vid 1896 års slut utgjorde kr. 27,317: 60 har på grund af vid årsmöte fattadt beslut om afskrifning af en från föregående år balanserad brist minskats med kr. 600: 88 och utgör sålunda nu kr. 26,716: 72.

Gåfvor.

Utlämnande
af lån.

Fonder.

Stipendiefondernas och sjukkassans fonder bokföras särskildt och redogörelse för desamma följer. Bil. II & III.

46 ombud hafva på skilda orter inom landet verkat i förbundets intressen. Deras namn återfinnas i Bil. I.

Förbundsbyrån.

Förbundets byrå har fortfarande föreståtts af fröken G. Adelsborg, platsförmedlingen af fröken T. Geijer, utom platsförmedlingen inom sjukvården, hvilken skötts af fröken U. Hammarsköld, och kassan af fröken S. Beckman. Byrån har äfven fått påräkna frivilliga arbetskrafter, hvilket varit särdeles välkommet då de löpande göromålen äro mångahanda och ofta särdeles brådskande.

För att lämna kvinnor — såväl medlemmar af förbundet som icke-medlemmar — råd och upplysningar i juridiska och ekonomiska angelägenheter har *förbundets jurist* under år 1897 varit att träffa en gång i veckan. Därför har juristen skriftligen besvarat inkomna förfrågningar i samma ämnen.

Bland ärenden inom byråns verksamhetsområden kunna, såsom förut, antecknas: besvarandet af frågor angående pensionsinrättningar, ränte- och kapitalförsäkringsanstalter, stipendie- och understödsfonder, angående rätt att deltaga i stadsfullmäktige, skolråds- och prestval, rätt att inväljas i skolråd och fattigvårdsstyrelse, angående inträdesfordringar till Post- och Telegrafverken, Gymnastiska centralinstitutet, till seminarier och skolor, angående sjukvårdskurser, trädgårdskurser, slöjdkurser, mejerikurser, hushållskurser m. m., m. m.

För kvinnans deltagande i det kommunala lifvet genom användande af de rättigheter, lagen härutinnan tillerkänt henne, har förbundet som vanligt sökt verka.

Byråns förbindelse med utlandet har under året varit särdeles liflig då med anledning af utställningen och kvinnokonferensen ett ovanligt stort antal främlingar besökt vårt land och tagit tillfället i akt att genom byråns bemedling inhemta kännedom om frågor och förhållanden, som stå i samband med den svenska kvinnans ställning eller som beröra undervisningens, filantropiens m. fl. områden. Skriftvexlingen med utlandet har äfvenledes varit lifvigare än vanligt.

Platsförmedlingen utvisar följande resultat:

Antalet inskrifna arbetsgifvare.....	561
» » arbetsökande	561
219 arbetsgifvare och 172 arbetssökande hafva återtagit sin ansökan. Sammanlagda beloppet af årslöner för de genom byrån	

förmedlade platserna uppgår till omkring 46,000 kr. Platsförmedlingen har som vanligt omfattat dels fasta platser för lärarinnor, föreståndarinnor, värdinnor och biträden i hem samt platser å kontor och i handel m. m., dels ock tillfälligt arbete, såsom lektioner m. m. Högsta lönen har varit för lärarinna i skola 1,300 kr. jämte fri bostad; för lärarinna i familj med allt fritt 700 kr.

Det egendomliga har i år inträffat, att antalet arbetsgifvare och arbetssökande har sinsemellan varit alldeles lika. Detta torde måhända vid första anblicken synas vara en fördel, men erfarenheten visar att förmedlingen af platser försvåras då antalet arbetsgifvare och arbetssökande är för lika. Det blir då ofta omöjligt att bland de samtidigt anmälda finna dem, som motsvara hvarderas anspråk och till följd häraf kunna lämpliga förslag ej alltid lämnas från byrån. Det stora antalet anmälningar om platser, som återtagits, torde hafva sin grund i detta förhållande.

På de senare åren har det mer och mer visat sig vara brist på lärarinnor, särskildt för platser i familj, och torde detta förhållande till stor del hafva sin grund i de stora fordringar på skicklighet i alla ämnen, som naturligt nog måste ställas på en lärarinna i familj, dels ock däri att lönerna i allmänhet äro ganska låga. Platser vid skolor kräfva endast specialstudium i ett fåtal ämnen och då dessa platser dessutom vanligen kunna bibehållas för framtiden är ej underligt om de flesta lärarinnor föredraga dem.

S. k. barnfrökenplatser anmälas ofta, men då fordringarna från arbetsgifvarnes sida i detta fall äro uppdrifna och de erbjudna lönerna vanligen mycket ringa, är det naturligt att de unga flickorna tveka att antaga dessa platser; så mycket mera som de ofta få intaga en ganska isolerad mellanställning inom hemmen. Vanligen fordras att den s. k. barnfröken skall åtaga sig alla de sysslor, med undantag af de allra gröfsta, som barnjungfrun brukar utföra; dessutom skall hon ofta kunna undervisa barnen i vanliga skolämnen och musik, vara skicklig i sömnad och i allmänhet vara en hjälp i hemmet och ett godt sällskap för alla. För dessa göromål erbjudes stundom ingen lön, eller en lön så liten, att en vanlig tjänsteflicka ej skulle vara nöjd därmed.

Afdelningen för *anskaffande af sjuksköterskor* har i 230 fall förmedlat sjuksköterskas anställning för längre eller kortare tid. Fjorton sjuksköterskor hafva erhållit fasta platser, hvaraf 12 vid sjukhus och sjukstugor, 1 vid privatklinik utomlands samt 1 som

kommunsköterska. Sammanlagda beloppet af årslöner för de sålunda förmedlade fasta platserna uppgår till 4,625 kr.

* * *

Hemstudie-
komitén.

Hemstudiekomiténs medlemmar hafva under år 1897 utgjorts af fröken Ellen Fries, ordförande, fru Ellen Gyllander, sekreterare, fröknarna Gunborg Elfving, Sigrid Leijonhufvud och Hildur Lithner. Hemstudieafdelningens expedition på förbundets byrå har under vintermånaderna skötts af fru Gyllander och under sommanmånaderna af fröken Elfving.

Af s. k. fortsatt råd och ledning för studier hafva under det gångna året 6 elever begagnat sig. Af dessa hafva två studerat svenska språket, två tyska språket, en franska, engelska och tyska språken samt en pedagogik. Råd hafva lämnats för studier af konst-historia och kemi.

Rörande hemstudieafdelningens räkenskaper hänvisas till Bil. VI.

* * *

Bokkomitén.

I likhet med föregående år har bokkomitén egnat en stor del af sin verksamhet åt granskning af barn- och ungdomslitteratur, isynnerhet den som utkom vid julen, och har komitén i Dagnys decemberhäfte och i separataftryck, hvilka tillsändts bokhandlare och skolor, offentliggjort sina omdömen om densamma. Arbetet vid granskningen underlättades betydligt genom det tillmötesgående, hvarmed hufvudstadens förnämsta förläggare, i så god tid möjligt var, insände böcker till genomläsning. Äfven anordnades, såsom de senaste åren varit vanligt, under dagarna före jul å förbundets lokal en utställning af barn- och ungdomsböcker, till ledning för dem, som vilja välja lämplig läsning för det uppväxande släktet.

Komitén har under året utarbetat en förteckning på böcker, lämplig att tjäna som grund för barn- och ungdomsbibliotek för åldern mellan 7—18 år, och föreligger densamma under namn af »Böcker i urval från Fredrika-Bremer-Förbundets boklistor»; den har utsändts till skolor och bokhandlare i de flesta af rikets städer. Förbundets boksamling, hvilken på de senaste åren ansenligt ökats, har under året blifvit ordnad.

Från landsorten hafva talrika förfrågningar ingått angående komiténs boklistor och bokreyer, äfvensom begäran om bokförteckningar för upprättande af skol-, socken- och arbetarbibliotek. Äfven från utlandet, såsom från Norge och England, hafva förfrågningar om komiténs verksamhet ingått, och hafva alla dessa blifvit besvarade.

Bokkomiténs medlemmar hafva under 1897 varit: fru E. Ankarsvärd, fru H. Andersson, fröken L. Engström och fröken G. Hjelmerus, och sedan fru B. Nordenson, fröken S. Säve samt fröken A. M. Roos afgått, invaldes fru A. Säve, fröken A. Lagerberg och fröken E. Whitlock. Fröken Roos kvarstår dock som adjungerad jämte fröken S. Leijonhufvud, hvilken under hösten biträdde vid bokgranskningen.

* * *

Förbundets tidskrift Dagny har med 1897 afslutat sin 12:te årgång. Den tillryggalagda tolfårsperioden kan betecknas som det första skedet i tidskriftens tillvaro, då, enligt beslut fattadt vid Fredrika-Bremer-Förbundets styrelses sammankomst den 22 nov. 1897, Dagny med år 1898 skall utgifvas efter en betydligt utvidgad plan och således från och med detta år börja en ny följd. Då emellertid redogörelsen för Dagnys omorganisation tillhör årsberättelsen för 1898 meddela vi här endast en kortfattad resumé af tidskriftens innehåll under 1897.

Tidskriften
Dagny.

Af viktigare artiklar af social betydelse må framhållas den om telefonisternas löne- och arbetsförhållanden; vidare en uppsats berörande den kvinliga järnvägspersonalens ställning. För öfrigt hafva förekommit uttalanden i fosterbarnsfrågan, om kvinnan i fattigvårdsstyrelser, om sjuksköterskor och deras förhållanden, rösträttsfrågan i utlandet, redogörelse för riksdagsförhandlingar m. m. För kvinnokonferensen i Stockholm hösten 1897 har Dagny lämnat utförliga referat, äfvenså in extenso återgifvit en del af de under mötet hållna föredragen. Inom det litterära området ha talrika dels längre recensioner, dels kortare anmälningar af nyutkommen litteratur i tidskriften införts. En mer uttömmande studie af Fredrika Bremer intager på detta område ett framstående rum. Minnesrunor, biografiska och historiska utkast, resebref, smärre uppsatser och skisser af blandadt innehåll, notiser, meddelanden från förbundet, m. fl. längre och kortare artiklar omfattande ämnen, som ligga inom det af tidskriften uppställda programmet, ha för öfrigt utfyllt årgångens innehåll.

Dagnys ledning har som under de näst föregående åren varit anförtrodd åt fröken L. Dahlgren och jämte henne en redaktionskomité.

* * *

Medlemmar i sjukvårdskomitén hafva varit: doktor H. Andersson, fru E. Ankarsvärd, doktor J. E. Bergvall, fru I. Geijer, fröken

Sjukvårds-
komitén.

M. Leijonhufvud, fröken M. Silow, fröken A. Sterky och fröken E. Törnebohm.

Komiténs verksamhet har, i likhet med föregående år, inskränkt sig till att vara af förberedande art, i det upplysningar inhemtats dels om sättet och villkoren för sjuksköterskelevers utbildning å särskilda lasarett inom länen samt dels i hvad mån landsting eller kommun bidraga med anslag till denna utbildning, vidare hvad användning de sålunda utbildade sköterskorna fått i det allmännas tjänst.

Först sedan komitén sålunda varit i tillfälle att taga kännedom om faktiskt existerande förhållanden, kan den så småningom börja verka för sitt ändamål: spridandet af intresse för en förbättrad hälso- oah sjukvård på landsbygden.

För platsförmedlingen inom förbundets sjukvårdsafdelning redogöres under berättelsen om byråns verksamhet (se sid. 5).

* * *

Samkväms-
komitén.

Samkvämskomitén har under året arbetat efter nästan helt och hållet nya grunder, i öfverensstämmelse med den i årsberättelsen af 1896 omnämnda planen »att bereda för sammanhörande uppgifter arbetande förbundsmedlemmar tillfälle att sammanträffa och utbyta tankar.» Den har därför beslutat att, i stället för ett enda större fästligt samkväm, årligen anordna flera smärre sådana, under hvilka större delen af aftonen anslås åt diskussioner eller föredrag.

Då Fredrika-Bremer-Förbundet emellertid inom Stockholm räknar åtskilliga hundra medlemmar, har komitén ej ansett det möjligt, att till hvarje samkväm inbjuda samtliga förbundets medlemmar, synnerligast som det utan mycket stora omkostnader ej skulle vara möjligt att i sådant fall erhålla en lämplig lokal. Särskilda inbjudningar hafva därför för hvarje gång utfärdats, men, då det är komiténs afsikt att icke begränsa de förekommande frågorna till något bestämdt område, hoppas den, att samtliga förbundsmedlemmar någon gång under årets lopp skola få tillfälle att närvara vid dessa samkväm. För att åt diskussionen, när sådan varit påtänkt, gifva större sakrikedom och värde, har komitén vidare alltid inbjudit äfven utom förbundet stående för den förhandenvarande frågans lösning intresserade och verksamma personer.

Det första samkvämet efter denna nya plan anordnades den 18 nov. å Hushållsskolans lokal, hvarvid förekom diskussion öfver: »Ungdomens förvildande och medlen däremot», inledd af general-

direktör Wieselgren. Omkring 200 personer hade infunnit sig och diskussionen var särdeles liflig.

Medlemmar i komitén hafva varit: fruarna J. Jolin och V. Nobel, fröknarna G. Adelborg, E. Cederblom, E. Strengell och A. Ulrich.

* * *

Redogörelser för *sjukkassans. stipendiekomiténs* och *dräktreformföreningens* verksamhet återfinnas i Bil. II, III. IV.

Bil. I.

Fredrika-Bremer-Förbundets ombud år 1897.

Abenius, Mathilda, fröken, Vesterås.
 Andersson, Anna, f. Bergensträhle, fru, Vexjö.
 Arwedson, Ada, fröken, Linköping.
 Bergelmer, Carolina, fru, Jönköping.
 Bergstedt, Amanda, fröken, Arboga.
 Brandberg, Anna, fru, Landskrona.
 Broberg, M., fru, Filipstad.
 Burman, Hulda, fröken, Luleå.
 Edelstam, Axeline, fru, Nyköping.
 *Edström, Maria, fru, Fridhem, Sundsvall.
 Ekenstierna, Fanny, fröken, Mariefred.
 von Essen, Charlotte, fröken, Örebro.
 Fischerström, Anna, fröken, Karlskrona.
 Florén, Andriette, fru, Mariestad.
 Grape, Augusta, fru, Umeå.
 Jeanzon, Ellen, fröken, Lidköping.
 Kihlberg, Liva, fru, Söderhamn.
 Larsson, Elise, fröken, Motala.
 Liljebäck, Jenny, fru, Haparanda.
 Lindskog, Anna, fru, Kristianstad
 Martin, Eva, fröken, Södertelje.
 Mauritzon, Anna, fröken, Vadstena.
 Munthe, Maria, fröken, Ystad.
 Nordenfelt, Maria, fröken, Göteborg.
 Osterman, Marianne, fröken, Lund.

*) De med * betecknade hafva under året afsagt sig ombudsskapet.

Petrén, Siri, fru, Malmö.
 Pihl, Aurore, fröken, Norrköping.
 Poignant, Georgine, fru, Visby.
 Renborg, Alma, fröken, Östersund.
 Rundgren, Charlotte, fru, Karlstad.
 Ryding, Karin, fru, Venersborg.
 af Sandeberg, Frida, fröken, Sundsvall.
 Scherdin, Alma, fröken, Kristinehamn.
 Sjöberg, Hanna, fröken, Falkenberg.
 Sjöcrona, Helena, fröken, Helsingborg.
 *Sjögren, Anna, fröken, Karlshamn.
 Strömberg, Emma, fröken, Varberg.
 Sundholm, Ebba, fröken, Hudiksvall.
 Thorburn, Vivi, fru, Uddevalla.
 Trotzig, Hilda, fru, Hedemora.
 Trybom, Elin, fröken, Skara.
 *Trägårdh, Göthilda, fröken, Skellefteå.
 Uggla, Sofie, fröken, Borås.
 Unger, Hedvig, fru, Hitorp, Nora.
 Versteegh, Inez, fru, Hernösand.
 Åkerblom, Emelie, fru, Falun.

Bil. II.

**Styrelsens för Fredrika-Bremer-Förbundets sjuk-kassa
årsberättelse till årsmötet 1898.**

Sjuk-kassans verksamhet har under år 1897, det 11:te året sedan kassans början, fortgått och utvecklats på sätt följande siffror visa.

Delegarnes antal, som vid 1896 års utgång var 246, hade vid slutet af 1897 höjts till 250. Af kassans medlemmar hafva under året tillkommit 8 och afgått 4.

Under året har utdelats såsom sjukhjälp till 50 personer för tillsammans 1,908 sjukdagar ett sammanlagdt belopp af kr. 2,685: 75 (mot kr. 2,712: 75 förlidet år).

	Medlemmarnes antal.	Sjukhjälp.
År 1887	97	kr. 159: —
» 1888	136	» 694: 50

	Medlemmarnes antal.	Sjukhjälp.
År 1889	153	kr. 1,524: 50
» 1890	188	» 1,444: —
» 1891	199	» 1,864: 50
» 1892	208	» 3,477: 50
» 1893	214	» 2,565: —
» 1894	238	» 3,003: 75
» 1895	237	» 3,230: 25
» 1896	246	» 2,712: 75
» 1897	250	» 2,685: 75

För kassans kapitalställning, utgifter och inkomster redovisas i kassaförvaltarens rapport.

Kassans expedition har hållits öppen i Fredrika-Bremer-Förbundets lokal en gång i veckan, hvarjämte anmälningar mottagits å denna lokal kl. 11—4 alla dagar.

I afseende på inträde i kassan gäller fortfarande:

att kvinnor, tillhörande de kategorier för hvilka kassan närmast varit afsedd, utan vidare vinna inträde under förutsättning af rent läkarebetyg;

att för inträdessökande med kvalificerad läkarebetyg afgörandet ligger hos de tre läkare, som tillhöra styrelsen, samt att i öfriga fall styrelsen i sin helhet beslutar.

Kassaförvaltarens redogörelse lyder som följer:

Ur räkenskaperna anföres följande:

Vid 1897 års utgång utgjorde sjukkassans

Tillgångar:

Fordran i Stockholms läns sparbank	2,086: 66
2 obligationer i Helsingborgs—Hessleholms järnväg.....	2,000: —
Fordran i Stockholms enskilda bank å deposition med 4 månaders uppsägning	3,000: —
Fordran i Stockholms enskilda bank å upp- och afskrif- ning.....	577: 84
1 inteckning i huset 4 Lilljansplan	5,000: —
Fordran i Vesterbottens enskilda bank å hushållsräkning	2,013: 52
Kontant i kassan	124: 76
	<hr/>
	Summa kr. 14,802: 78

Skulder:

Fonder: Försäkringsfonden	9,055: —
Reservfonden	2,747: 78
Donationsfonden	3,000: —
	Summa kr. 14,802: 78
Samtliga fonders belopp uppgick vid utgången af 1896	
till kr.....	13,528: 92
Fondernas förstärkning, som följaktligen uppgår till kr.	1,273: 86
har uppkommit på grund af följande förhållande	
mellan inkomst och utgift:	

Inkomst:

Inträdesavgifter för 8 medlemmar	38: —
Årsavgifter för 252 medlemmar	3,428: 17
Räntor (influtna)	548: 43
Straffräntor.....	12: —
Statsbidrag för år 1897	143: 50
	Summa kr. 4,170: 10

Utgift:

Sjukhjälp till 50 medlemmar	2,685: 75
Omkostnader: Hyra för år 1896	100: —
Arvoden	60: —
Kontors- och annonsavgifter.....	50: 49
	210; 49
Till fonderna: Försäkringsfonden.....	728: —
Reservfonden	545; 86
	1,273: 86
	Summa kr. 4,170: 10

Inventarierna, bestående af räkenskapsböcker och skrifmateriel, äro ej upptagna i något värde.

Fröknarna Theresa Geijer och Elsa Gylden hafva under det förflytna året med uppoffrande nit och mycken skicklighet skött kassans registrering och ekonomiska expedition.

Stockholm i februari 1898.

Carl Nyström.

Fredrika-Bremer-Förbundets sjukkassas fonder utgjorde vid början af år 1898:

Försäkringsfonden	kr. 9,055: —
Donationsfonden	» 3,000: —
Resevfonden	» 2,747: 78

Kassans förmögenhet kr. 14,802: 78

Stockholm den 28 mars 1898.

P. G. Rosén.

Kassans styrelse har under året haft följande sammansättning:

Ordinarie styrelsemedlemmar:

Professor *P. G. Rosén*, ordförande.
 Doktor *Carl Nyström*, vice ordförande och kassaförvaltare.
 Fröken *Theresa Geijer*, sekreterare och tjänstgöraude vid expeditionen.
 Fröken *Anna Roos*.
 Fördelningsläkaren *N. A. Edling*.

Suppleanter:

Fru *F. Lybeck*.
 Fröken *G. von Plomgren*.
 Lifmedikus *G. Westfelt*.

Revisorer:

Fröken *A. Fabricius*.
 Fröken *K. Wall*.

Revisorssuppleanter:

Fröken *A. Dahlström*.
 Fröken *M. Silow*.

Revisionsberättelsen lyder som följer:

Undertecknade, utsedda revisorer att granska Fredrika-Bremer-Förbundets sjukkassas förvaltning och räkenskaper för år 1897, få härmed efter fullgjordt uppdrag därom afgifva följande berättelse:

Beträffande tillgångar och skulder samt inkomster och utgifter få vi hänvisa till kassaförvaltarens af oss granskade redovisning.

Styrelsens af oss genomgångna protokoll jämte de däri omförmälda besluten hafva icke föranledt någon erinran från vår sida.

Värdeförhandlingarna äro förvarade i brandfritt kassahvalf.

Vid granskningen af räkenskaperna har det befunnits, att en delegare, som ingått i kassan före den 1 maj 1895, och som förut under året erhållit s. k. half sjukhjälp för 44 dagar med 33 kr., ytterligare tilldelats hel sjukhjälp för 61 dagar med 91 kr. 50 öre, således under året med för tillsammans 105 sjukdagar med 124 kr. 50 öre, samt, att en annan delegare, som också ingått i kassan före den 1 maj 1895, och som förut under året bekommit s. k. half sjukhjälp för 43 dagar med 32 kr. 25 öre, ytterligare erhållit hel sjukhjälp för endast 48 sjukdagar med 72 kr., oaktadt ifrågavarande delegare vid detta senare tillfälle genom läkarebetyg styrkt sig på grund af sjukdom hafva varit fullständigt oförmögen till arbete under 62 dagar, således under året för tillsammans 91 sjukdagar med 104 kr. 25 öre. Vid dessa båda tillfällen hafva sålunda två olika tolkningar gjort sig gällande af stadgarnes § 6, 1:sta stycket, där det säges, att sjukhjälpen utgår med en krona femtio öre om dygnet för en tid af högst tio veckor under kalenderåret (för medlemmar, som ingått i kassan före den 1 maj 1895, under högst tretton veckor under kalenderåret).

Det synes revisorerna, som om den i förra fallet gjorda tillämpningen af § 6 i stadgarna vore den riktiga, då denna § egentligen torde afse att begränsa den summa, som under ett år må utbetalas till en delegare till 105 kr., resp. 136 kr. 50 öre, och ej att begränsa antalet sjukdagar, för hvilka sjukhjälp kan erhållas, till 70, resp. 91. Denna uppfattning vinner ytterligare stöd däraf, att bestämmelserna om s. k. half sjukhjälp utgöra ett senare tillägg till sjukkassans stadgar, vid hvilkas affattande man således ej tänkt sig möjligheten af att sjukhjälp för 70, resp. 91 dagar skulle kunna utgå med lägre belopp än 105 kr., resp. 136 kr. 50 öre.

I alla händelser torde det vara nödvändigt, att ifrågavarande § i stadgarna alltid tolkas lika.

Kassans räkenskaper äro för öfrigt förda med utmärkt ordning och noggrannhet samt åtföljda af erforderliga verifikationer, och då ingen annan anledning till anmärkning förekommit, få vi tillstyrka, att full ansvarsfrihet för förvaltningen under år 1897 måtte beviljas styrelsen.

Stockholm den 31 mars 1898.

A. Fabricius.

Kerstin Wall.

*Bil. III.***Stipendiekomiténs årsberättelse för år 1897.**

Till erhållande af de för 1897 tillgängliga stipendierna hade vid ansökningstidens utgång 41 sökande anmält sig, och blefvo samtliga ansökningshandlingar, sedan de af stipendiekomitén granskats, öfverlämnade till de »förtroendepersoner», som i enlighet med bestämmelserna i § 4 af reglementet för stipendiefonderna hafva att upprätta förslag till stipendiater.

Bland de sålunda föreslagne blefvo följande utsedda till förbundets stipendiater, för ändamål och med belopp, som här nedan angifvas.

Fröken Edith Åkerberg, 300 kr., för genomgående af högre lärarinneseminarium; fil. kand. fröken Anna Ahlström 300 kr., för fortsatta studier till fil. licentiatexamen; fröken Thyra Jansson, 360 kr., för genomgående af folkskolelärarinneseminarium (Stockholms stads stipendium); fröken Betty Eskilsson, 180 kr., för utbildning till lärarinna i väfnad vid Handarbetets Vänners kurs (Malmöhus läns stipendium); fröken Elisabeth Lundvall, 270 kr., för utbildning till mönsterriterska vid tekniska skolan (Södermanlands läns stipendium); fröken Selma Åström, 240 kr., för sjukvårdskurs vid Sabbatsbergs sjukhus (Vesterbottens läns stipendium); fröken Térésa Malmström, 180 kr., för utbildning till lärarinna i huslig ekonomi för folkskola (Östergötlands läns stipendium). Som ingen sökande anmält sig för erhållande af Kristianstads läns stipendium å 180 kr., afsedt för kvinna med elementarskolebildning, som ville genomgå barnmorskekurs, är detta stipendium reserveradt till utdelning för annat ändamål år 1898.

Från doationsfonden för kvinnor, som studera medicin, hafva tvänne stipendier under året utdelats: ett å 500 kr. till med. kand. fröken Hanna Christer-Nilsson, samt ett å 400 kr. till med. kand. fröken Signe af Klintberg.

Om arbetet för organisationen af stipendieinstitutionen kan meddelas, att de lokalkomitéer, som inom Vermland och Örebro län varit verksamma för insamling af länsfonder, under året uppnått de för stipendieutdelningens början stadgade minimibeloppet af kr. 5,000 till fonderna. På uppdrag af centralkomitén har dess sekreterare genom föredrag i Visby och Göteborg väckt intresse för lokalkomitéers bildande inom nämnda län.

I sammanhang härmed kan meddelas att stipendiekomiténs arbete, som började på hösten 1887, nu framskridit så långt att

samtliga län inom landet börjat ansluta sig till Fredrika-Bremer-Förbundets stipendieinstitution, så man har all anledning hoppas att inom en ej aflägsen tidpunkt kunna årligen inom samtliga län börja stipendieutdelning.

I likhet med föregående år har komitén att tacksamt erkänna en gåfva af kr. 200 från fröken Ellen Bergman till Allmänna Stipendiefonden. Gåfvor till samma fond hafva äfven godhetsfullt lemnats med 100 kronor hvardera från grosshandlare Arhusiander och fru A. Bünsow, med vilkor att tillräknas Vesternorrlands läns afdelning. Samtliga under året influtna bidrag till stipendiefonderna hafva öfverlemnats till *styrelsen för stipendiefondernas förvaltning*, hvars *ordinarie medlemmar* hafva varit: fru Anna Wallenberg, ordf., generaldirektör F. A. Anderson, revisionssekreterare H. Rohtlieb, professor P. G. Rosén och fröken M. Silow samt *suppleanter* fröken C. Montelius och bankdirektör G. Lettström.

Stipendiekomiténs medlemmar hafva varit: revisionssekreterare Rohtlieb, ordf., fröken M. Silow, sekreterare, fru T. Gylden, fröken S. Leijonhufvud, grefvinnan A. Mörner, professor P. G. Rosén samt friherrinnan E. Tamm, som intagit den plats, som genom fru Wersälls afflyttning från Stockholm blifvit ledig.

Revisorer hafva varit: underståthållaren E. von der Lancken, grosshandlare M. Arhusiander (ledamot af riksdagens 1:a kammare) och fröken Ingeborg Elfving; samt *revisorssuppleant* disponenten O. Björklund (ledamot af riksdagens 1:a kammare).

Undertecknade, som utsetts att granska 1897 års räkenskaper för de under Fredrika-Bremer-Förbundets vård och inseende stående stipendiefonder, få efter verkställd granskning af desamma däröfver afgifva följande berättelse:

Allmänna stipendiefonden.

Credit.

Behållning från år 1896	kr. 102,763: 80
Inbetalning af ombuden	» 8,961: 72
Gåfvor af fröken Ellen Bergman, Fru L. Bünsow och en »onämnd»	» 500: —
Räntor	» 4,488: 79
Bidrag från donationsfonden till förvaltningsarvode	» 70: —
	<hr/>
	Summa kronor 116,784: 31

Debet.

Utgående räntor	kr.	225: 07
Courtage och kursförlust vid försäljning af obligationer	»	286: —
Utgifter för insamlingen	»	1,841: 87
Utbetald lifränta	»	200: —
Hyrer för samlingslokal och ett kassaskåp	»	120: —
Stipendier	»	1,685: —
Behållning till år 1897	»	112,426: 37

Summa kronor 116,784: 31

Ofvanstående behållning är placerad uti:

Falu—Rättviks—Mora Järnvägs-akt.-bol. 4 % obl. kr.	12,000: —
Stockholms Intecknings Garanti-Aktiebolags 3 1/2 % obl.	» 8,865: —
Andel uti en af Kopparbergs—Hofors Sägverks-aktiebolag utgifven 4 1/2 % förbindelse.....	» 23,000: —
Helsingfors stads 4 1/2 % obligationer	» 20,358: —
Örebro stads 3,6 % obligationer.....	» 5,985: —
Diverse intecknade skuldebref.....	» 28,950: —
Städernas i Finland hypotekskassas 4 % oblig. ...	» 2,923: 20
Kopparbergs—Hofors Sägverks-aktiebolags 4 1/2 % obligationer	» 7,000: —
Andel i en af St. Kopparbergs bergslags aktiebol. utgifven 4 1/2 % obligation	» 3,000: —
Å upp- och afskrifningsräkning inestående	» 345: 17

Summa kronor 112,426: 37

De i föregående års revisionsberättelser omförmälda, under allmänna stipendiefonden uppförda fyra olika konton visa vid 1897 års slut följande behållningar:

A. *Färdiga länsinsatsers konto:*

1:o) Stockholms stad	kr.	10,200: —
2:o) Malmöhus län.....	»	5,038: 33
3:o) Kristianstads län	»	5,152: 11
4:o) Södermanlands län.....	»	7,762: 61
5:o) Vesterbottens län	»	6,818: 67
6:o) Östergötlands län	»	5,020: —
7:o) Örebro län	»	5,077: 42
8:o) Vermlands län	»	5,094: 90

Transport kr. 50,164: 04

	Transport kr.	50,164:	04
B. Påbörjade ofullbordade länsinsatsers konto	»	28,893:	88
C. Fria gåfvomedels konto	»	28,528:	—
D. Disponibla medels konto	»	4,840:	45
		<u>Summa kronor</u>	<u>112,426: 37</u>

Donationsfonden

utgörande en genom anonym gifvare den 3 juni 1890 bildad fond.

Credit.

Behållning från år 1896	kr.	32,788:	13
Under året influtna räntor	»	1,456:	21
		<u>Summa kronor</u>	<u>34,244: 34</u>

Debet.

Under året utbetalta stipendier	kr.	900:	—
Bidrag till förvaltningsarvode för Allmänna Stipendiefonden	»	70:	—
Behållning till år 1898	»	33,274:	34
		<u>Summa kronor</u>	<u>34,244: 34</u>

Behållningen är placerad uti:

En af Kopparbergs—Hofors Sågverks-Aktiebolag utgifven 4 1/2 % förbindelse	kr.	25,000:	—
5 st. Sundsvalls stads 4 1/2 % obligationer	»	5,000:	—
En in-tecknad skuldsedel	»	2,400:	—
På upp- och afskrifningsräkning	»	874:	34
		<u>Summa kronor</u>	<u>33,274: 34</u>

Ellen Bergmans Släktstipendiefond.

Credit.

Behållning från år 1896	kr.	50,518:	05
Under året influtna räntor	»	2,407:	17
		<u>Summa kronor</u>	<u>52,925: 22</u>

Debet.

Under året utbetald lifränta	kr.	2,650:	44
Utgående räntor och courtage	»	124:	78
Behållning till år 1898	»	50,150:	—
		<u>Summa kronor</u>	52,925: 22

Denna behållning är sålunda placerad:

Oxelösunds—Flen—Vestmanlands järnvägsaktiebolags			
4 % obligationer	kr.	25,000:	—
Allmänna Hypoteksbankens 4 % obligationer.....	»	20,000:	—
Andel i en St. Kopparbergs Bergslags 4 $\frac{1}{2}$ % oblig.	»	2,000:	—
En in-tecknad skuldsedel.....	»	1,150:	—
Andel i en af Kopparbergs Hofors sågverksaktie-			
bolag utgifven förbindelse.....	»	2,000:	—
		<u>Summa kronor</u>	50,150: —

Leijonhufvud-Adlersparreska Stipendiefonden.

Credit.

Behållning från år 1896	kr.	5,110:	32
Under året in-flutna räntor	»	203:	93
		<u>Summa kronor</u>	5,314: 25

Debet.

Behållning till år 1898	kr.	5,314:	25
-------------------------------	-----	--------	----

Behållningen är sålunda placerad:

En in-tecknad skuldsedel	kr.	5,000:	—
På deposition i Sundsvalls enskilda bank	»	210:	32
På upp- och afskrifningsräkning i samma bank	»	103:	93
		<u>Summa kronor</u>	5,314: 25

Samtliga i berättelsen omnämnda värdepapper, hvilka vi funnit förvarade i styrelsens kassafack i Stockholms Enskilda Bank, äro efter vår öfvertygelse fullt betryggande och alla utgifter hafva blifvit styrkta med oss föresjade verifikationer.

Då styrelsen därjämte efter vår uppfattning på ett mycket berömvärdt sätt iakttagit Förbundets ekonomiska intressen, är det oss ett nöje att tillstyrka full och tacksam decharge åt densamma för 1897 års förvaltning.

Stockholm den 28 mars 1897.

Olof Björklund.

I. Elfving.

E. von der Lancken.

Utdrag ur

Styrelsens i Dräkthereformföreningen årsberättelse.

Mars 1897—Mars 1898.

Dräkthereformföreningen har nu tillryggalagt sitt tolfte arbetsår. Sin särskilda betydelse erhåller detsamma genom det från sakkunnigt håll lämnade offentliga erkännande, hvilket i form af diplom för *silfvermedalj* vid *Allmänna Konst- och Industriutställningen i Stockholm 1897* tilldelades föreningen för »mycket goda hygieniska underkläder».

Under årets lopp ha förfärdigats trenne nya modeller, nämligen en *chemilett för vuxna*, en *brösthållare*, ämnad att ersätta lifstycke, och en *klädning för flickor i skolåldern*. Chemiletten är naturligtvis en s. k. sluten modell. Den är dessutom arrangerad så, att den kan betydligt utsläppas. Klädningen utgöres af antingen en trikå-tröja eller ett bluslif, hvilket senare dock ej sluter till om midjan, utan faller fritt ned som en lång kofta, samt ofvanpå detta en lös öfverklädning utan ärmor, i samma modell som ett vanligt barnförkläde. Om man så vill, knytes ett löst skärp omkring midjan. Vid gymnastik aftages naturligtvis öfverklädningen. — Till svar på de förfrågningar som ingått till styrelsen huruvida ej vanliga linne- och byxmodeller kunna i stället för chemilett användas under skolmellandräkten, vill styrelsen meddela, att detta ju godt låter sig göra, om linnet i sidan förses med knappar med fast underlag, på hvilka byxlinningarna kunna knäppas.

Skoldräktsmodellerna hafva några dagar under höstterminen varit exponerade i Upsala enskilda läroverk. — Det är styrelsens mening att erbjuda de kvinnliga läroverken i landsorten att få dessa modeller sig tillsända till påseende. Förberedelsevis utskickades i november till 72 skolor föreningens annonskort med anhållan om deras utdelande bland eleverna. — Från Göteborg har ingått underrättelse, att ganska många skolflickor använda kläder efter föreningens modeller.

Från den i Berlin i Oktober 1896 bildade *Verein für Verbesserung der Frauenkleidung* har ingått anhållan om mönster på åtskilliga svenska reformmodeller, såsom lifstycken, skoldräkter och småbarnskläder. I en liten broschyr, »Die jetzige Frauenkleidung und Vorschläge zu ihrer Verbesserung», redogör en af föreningens

stiftarinnor, doktor Spener, för den allmänt brukliga dräktens hälsovädslighet och opraktiskhet. Reformförslagen sammanfalla i allt hufvudsakligt med dem vår dräktreformförening framlagt, men förete åtskilliga detaljlikheter. Så t. ex. anser den tyska föreningen, att vår generations kvinnor nödvändigt måste bära snörlif, »sonst haben sie keinen Halt», säger doktor S. Snörlifven bära dock genom åtskilliga förändringar göras så oskadliga som möjligt. Barn däremot bära, särskildt genom förbud från skolorna, hindras att anlägga snörlif, och på så sätt skola nästa generations kvinnor bli mogna för en fullständigt genomgripande dräktreform. Lyckas den tyska föreningen åstadkomma dylika skolförbud, så erhåller den ett stort försprång framför oss; det är nämligen all sannolikhet för att våra skolstyrelser skulle ställa sig absolut afvisande mot förslag om sådana förbuds utfärdande. — Dräktreformföreningen har för år 1898 prenumererat på den illustrerade månadskrift, som utgifves af Verein für Verbesserung der Frauenkleidung.

Föreningens modeller och mönster tillhandahållas fortfarande hos K. M. Lundberg, Storkyrkobrinken 7, Stockholm. I augusti 1898 flyttas den Lundbergska affären till ett stort, nybygdt etablissemang vid Stureplan.

En liten illustrerad broschyr, upptagande flertalet af föreningens modeller, kommer att under den närmaste framtiden utgifvas.

Styrelsen har under det gångna året haft följande sammansättning:

A. Af Fredrika-Bremer-Förbundet valda *ordinarie medlemmar*: fru Marie-Louise Berg, fru Gurli Linder samt fröken Elsa Gyldén; *suppleanter*: fröken Sally Högström och fröken Caroline Wahrolin.

B. Af Dräktreformföreningen valda *ordinarie medlemmar*: d:r Hedda Andersson, fru Nanna Bendixson, fru Carola Boklund, fru Maria Bolin, fru Ellen Gyllander samt fru Carin Scholander; *suppleanter*: fru Elsa v. Bahr, fru Eva Kempe, fru Sigrid Nyström och fröken Helena Palmqvist.

Som ordförande har fungerat fru Scholander, som sekreterare fru Gyllander och som kassaförvaltare fru Bolin.

Revisorer hafva varit fröknarna Jenny Bonnier och Betty Hirsch samt *revisorssuppleanter*: fru Greta Wærn och fröken Anna Kruse.

Föreningens tillgångar utgjorde vid 1897 års slut 676 kronor och 27 öre.

Kassaförvaltarens rapport.

Till Styrelsen för Fredrika-Bremer-Förbundet.

Ur räkenskaperna anföres följande:

Vid årets slut hade Fredrika-Bremer-Förbundet

Tillgångar:

Kassa	544:	09
Intecknings-Garanti-Aktiebolaget	1,429:	74
Inventarier	2,506:	21
Fordran hos fru S. Whitlock	3,600:	—
Diverse debitorer:		
Obligationer	5,000:	—
Inteckningar	5,000:	—
Reversfordringar	8,893:	50
Andra fordringar	112:	59
Saldo: förlust år 1897	933:	28
	Summa kr.	28,019: 41

Skulder:

Egna fonder:

Ständiga ledamöters afgifter	9,870:	—
Inträdesavgifter	3,508:	75
S. Whitlocks stipendiefond	3,600:	—
Donationsfonden (fru Benedicks)	2,000:	—
Komitén för lagfrågor	1,241:	27
Anonym donationsfond	6,000:	—
Reservfonden	496:	70
		26,716: 72

Yttre skulder:

Aftonbladets aktiebolag	628:	—
Sjukvårdsafdelningen	374:	69
Gåfvor och understöd	300:	—
		1,302: 69
	Summa kr.	28,019: 41

Ofvanstående förlust, kr. 933: 28, har uppkommit på grund af följande förhållande mellan vinst och förlust:

Vinst:

Inträdesavgifter	64: 50
Årsavgifter	3,552: —
Räntor	723: 69
Gåfvor och understöd	300: —
Förlust år 1897	933: 28
	<hr/>
	Summa kr. 5,573: 47

Förlust:

Byrån	3,670: 92
Inventarier	150: —
Trycksaker	341: 21
Tidskriften Dagny	470: 95
Allmänna omkostnader	925: 35
Möten	15: 04
	<hr/>
	Summa kr. 5,573: 47

En jämförelse med föregående bokslut gifver anledning till följande uttalande:

Förbundets egna fonder visa under året en minskning af kr. 600: 88, eller från kr. 27,317: 60 till kr. 26,716: 72, beroende däraf att, enligt vid årsmöte fattadt beslut, den från år 1896 balanserade bristen, kr. 953: 12, afskrifvits. Reservfonden har därigenom nedgått till kr. 496: 70.

Byråns inkomster hafva varit kr. 2,988: 80 och dess utgifter kr. 6,659: 72. Kostnaden för byråns upprätthållande har ökats med kr. 265: 61, hvilken ökning står i samband med den fortgående utvecklingen af byråns verksamhet. Tidskriften Dagny har under året från förbundets allmänna kassa kräft ett tillskott af kr. 470: 95. Allmänna omkostnaders konto visar ett något lägre belopp än föregående år. Sjukvårdsafdelningen har en tillgång af kr. 374: 69, hvilken reserverats till nästkommande år för afdelningens kraf.

I öfverensstämmelse med vederbörligen fattade beslut, och på sätt i styrelsens berättelse utförligare framhålles, har en icke ringa del af förbundets medel användts till studie- och förlagslån åt kvinnor. Härmed har afsetts och vunnits det dubbla ändamålet dels att verkamt gagna ett antal kvinnor, hvilka för sin fortkomst i lifvet behöfva anlita förlagslån, dels ock å andra sidan att vinna något ökad afkastning å utlånade medel.

Under år 1897 hafva återbetalts af de utelöpande lånens kapitalbelopp kr. 2,626: 76. Såsom nya lån hafva under året utlämnats

kr. 4,250: —, alltså en ökning i det utestående lånebeloppet af kr. 1,623: 24, hvilket utvisar att denna del af förbundets verksamhet, som står i så god öfverensstämmelse med förbundets syfte och ändamål, är stadd uti fortgående utveckling.

För influtna gåfvor, som för uppgifna ändamål lämnats, redogöres uti styrelsens berättelse. För hemstudiernas, sjukkassans och stipendiefondernas affärer lämnas särskilda redogörelser.

Fröknarna G. Adelborg och S. Beckman hafva, jämte sin öfriga verksamhet å byrån, med nit och skicklighet skött arbetet vid kassan och bokföringen.

Stockholm i februari 1897.

Caroline Wahrolin.

Bestyrkande riktigheten af ofvanstående redogörelse, hemställa undertecknade revisorer om ansvarsfrihet för 1897 års förvaltning.

Stockholm den 29 april 1898.

Alida Rossander.

August Wall.

Vilhelm Svedbom.

Bil. VI.

Hemstudiekomiténs räkenskaper för år 1897.

	Inkomster.	Utgifter.
Behållning från 1896.....	108: 81	—
Räntevinst	2: 70	—
Elevafgifter	42: —	—
Brefporton	6: —	3: 50
Fredrika-Bremer-Förbundets byrå	—	2: —
Lärarearvoden	—	24: —
Annonser och trycksaker	—	15: 63
Behållning till 1898	—	114: 38
	<hr/>	<hr/>
	Summa kr. 159: 51	159: 51

Freja-Magasinet

C. E. LAGERSTRÖM

18 Humlegårdsgatan 18

18 Götgatan 18

29 Drottninggatan 29

Spis- och Knäckebröd

i många olika sorter, öfverträffliga i välsmak.

HEDERSPRIS och **GULDMEDALJ**

Dresden 1894.

Braunschweig 1895.

GULDMEDALJ

Stockholm 1897.

Biscuits och Cakes

till betydligt lägre pris än de utländska.

C. W. SCHUMACHER *Stockholm*

Kongl. Hofleverantör.

17 Norrlandsgatan 17.

Aktiebolaget Stockholms Parasitida,

Desinfektions- och Mattrengöringsanstalt,

Rikstelefon 36 72. Vallhallavägen 101. Allm. Tel. 87 99.

Renar fjäder och reder tagel medelst nykonstruerade maskiner.

Åtager sig *rengöring, förvaring* och *konservering* af mattor, gardiner, pelsverk m. m. *Utrotande* af alla slags parasiter från möbler, bohag och kläder äfvensom från boningsrum och fartyg m. m., *allt till priser, som för våra full garanti lemnande metoder äro särdeles moderata.*

Desinfektion efter smittosamma sjukdomar i rum.

OBS.! Effekter afhentas och återsändas *utan särskild afgift* inom Stockholm.

Fredrika-Bremer-Förbundets

Jurist

lämnar åt kvinnor råd och upplysningar i juridiska och ekonomiska angelägenheter.

Träffas å förbundets byrå

54 Drottninggatan, 1 tr.

Onsdagar kl. 1/2 11—11 f. m.

Af sammat ylle

(sticker-, kläde- och klädnings-) vätyes vackra **långder**, 2 mtr långa, 0,70 mtr breda från athenas tacksaamt afgiftsfritt.

Gungstols-
Gods 7 kronor.

Hildur Anderssons

Allm. T. 76 53.

16 Oxtorgsgatan 16.

Ullspinneri- O. Skrädderi-Aktiebolag

Riks 1 63.

Filial: 1 Hornsgatan 1, 1 tr. Allm. 304 35.

Dagny utkommer från och med 1898 med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång är endast höjdt med 1 kr. och är således:

För medlemmar af Fredrika-Bremer-Förbundet ... kr. 3,50.

För icke medlemmar af Fredrika-Bremer-Förbundet » 5,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå till ett pris af 30 öre för enkelhäfte.

BARNÄNGENS antiseptiska **Vademecum** för munnens, tändernas och hudens vård m. m.

OBS! Intyg från nedanstående medicinska auktoriteter åtfölja hvarje flaska:

Professorn i hygien vid K. Karol. Institutet Hr E. Almquist, Professorn vid Upsala Universitet Hr Olof Hammarsten, Docenten i farmakodynamik vid Upsala Universitet Hr M. Elfstrand.

Vademecum öfverträffar i bakteriedödande och bakteriehämmande förmåga hvarje annat i handeln förekommande oskadligt toalettmiddel.

En flaska **Vademecum** innehåller minst lika stor bakteriedödande och bakteriehämmande förmåga som 30 vanliga $\frac{1}{2}$ -literflaskor bästa Aseptin. Se vidare den åtföljande beskrifningen.

Annonsen för **DAGNY**

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström. 31 Östermalmsgatan 31.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62.

Förbundets byrå öppen 11—4.

Allm. tel. 48 16.

F. V. O. Centralbyrå: Stora Nygatan 36

Rikstelefon 15 46 — Allm. telefon 27 15

är under vintern öppen alla helgfria dagar, utom lördagar, kl. 10—4.

För hjälpsökande kl. $\frac{1}{2}$ 10—11.

Föreningen Handarbetets Vänner: Brunkebergstorg 18.

Öppet 10—4.